

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 29. (89.) ÉVF. • 6. SZÁM • 2019. JÚNIUS • ÁRA: 3 LEJ

Fotó: Czire Alpár

Hitünk lángja

• Az első keresztény gyülekezet létrejöttét ünnepeljük pünkösdkor. Jézus gyászoló, riadt tanítványai bátorságra leltek, és olyan hévvel, meggyőzőerővel prédikáltak, hogy Jeruzsálemben egy csapásra háromezren keresztelkedtek meg.

Mindannyian ismerjük ezt a történetet. És igen sokan legyintünk is: á, mindez kezdeti lelkesezés volt! Könnyű úgy, hogy nem kell intézményeket fenntartani, munkába járni, szülőértekezletre rohanni, adót, számlát fizetni!

Két gyűlés között, harminc évre szóló banki kölcsönnel, kapálatlan földekkel, beteg nagyszülőkkel... Ne azt keressük, hogy miért nem lehet megélni a közösséget felebarátainkkal. Ha el tudjuk hinni, hogy az élet Isten ajándéka, akkor meg is tudjuk osztani örömeit: családdal, barátokkal, gyülekezeti tagokkal. Ajándékozzuk meg a világot hitünk lángjával!

Legyen ez a pünkösd az életbe vetett hit, az életörömhöz való visszatalálás ünnepe!

A tartalomból:

A felismerés ünnepe

4

Pünkösd népszokások

6

Vallomások

7

Historia Unitariorum

9

*In memoriam
Szabédi László*

11

*Egy generációk közötti
szeminárium tanulságai*

19

„Mindazok pedig, akik hittek, együtt voltak, és mindenük közös volt.” (ApCsel 2,44)

● **Május 14-én a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet Egyháztörténeti Tanszéke szervezésében sor került a IV. egyháztörténeti konferenciára *Egyház, iskola, művelődés* címmel.** Az alkalmat Kolumbán József Vilmos prodékán nyitotta meg. A konferencián Kovács Sándor teológiai tanár *Egy angol–magyar család felemelkedése és örököseinek bukása* címmel, Lakatos Sándor lelkész *Megőzvegyülés az udvarhelyszéki falvakban* címmel tartott előadást.

● **Május 18-án zajlott a IX. János Zsigmond maturandusz udvari bál** a kollégium udvarán. **Június 1-jén** pedig sor kerül **a középiskolai végzős diákok ballagására is.**

● **Május havában sor került az egyházköri közgyűlésekre:** május 11-én a székelyudvarhelyi egyházkörben Szentegyházán; május 18-án a küküllői egyházkörben Ádámoson; május 18-án a háromszék-felsőfehéri egyházkörben Olthévízen gyűltek össze. Május 25-én a kolozs-tordai egyházkörben a kolozsvár-íriszi egyházközségben, a marosi egyházkörben Jobbágyfalván, míg a székelykeresztúri egyházkörben Siménfalván zajlott a közgyűlés.

● **Május 23-án zajlott a Berde Mózes Unitárius Gimnázium tizenkettedikes végzős diákjainak ballagási ünnepsége.** A gimnáziumban idén 52 diák búcsúzott az Alma Matertől.

Egyházköri hírek

● Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör

Május 3–4. között a Szent György Napok keretében a sepsiszentgyörgyi egyházközség a tavalyhoz hasonlóan idén is megnyitotta udvarát. A pihenés szigetének szánt helyen az egyletesek közreműködésével színes programokkal és foglalkozásokkal vártak minden érdeklődőt és korosztály képviselőit.

Május 11-én a sepsiszentgyörgyi egyházközségben jubileumi kórustalálkozót tartottak. A Kriza János Unitárius Dalárda fennállásának 20. évfordulóját ünnepelte rendhagyó istentisztelettel és kórusművekkel.

● Kolozs-Tordai Egyházközség

Május 10-én, a Festum Varadinum keretén belül a nagyváradi unitárius templomban ünnepi istentiszteletre került sor. A szószéki szolgálatot Fekete Levente nagyjaiti lelkész végezte, majd ezt követően a résztvevők Fekete Kincső Hajnal és Fekete Hunor előadásában citerakoncertet hallhattak.

Május 12-én a családot ünnepelték a Kolozsvár-belvárosi unitárius templomban. Az ünnepi istentisztelet alkalmával Rácz Norbert Zsolt lelkész prédikált, és fellépett a János Zsigmond Unitárius Kollégium népdalköre Bárdos Réka tanítónő vezetésével.

Május 15-én az Erdélyi Múzeum-Egyesület Torda-Aranyosmente fiókegyesületének meghívottjaként dr. Csók Zsolt régész A bágyoni unitárius templom rej-

tett kincseiről tartott előadást. A népes közönség megismerhette az újonnan felfedezett régészeti leleteket, az ásatások során talált tárgyakat, sírhelyeket és egyéb kincseket.

● Küküllői Egyházközség

Május 25-én ünnepi istentiszteleten iktatták be Márkos Hunor Elemér lelkész a Küküllődombói Unitárius Egyházközségben.

● Marosi Egyházkör

Május 5-én nyílt meg Ősi Kovács Imre, Brilló Erzsébet és Kovács Mónika festőművész Fák és virágok című tárlata a Bolyai-téri Unitárius Egyházközség Dersi János termében, a magyarországi Ősi Kovács Alkotóműhely támogatásával. Az ünnepi alkalmon közreműködtek Erdélyi Tibor, Erdődi Maya, Kovács Mónika, Ladányi Maya és Tóth Göndöcs Ildikó költők.

● Székelykeresztúri Egyházkör

Május 8–9. között Korondon zajlott a lelkészeknek szóló hivatássegítő alkalom Demeter Erika korondi lelkész és Székely Kinga Réka előadó-tanácsos irányításával.

Május 18-án Székelyszentmiklóson emlékkonferencián emlékeztek meg dr. Szentannai Dénes néhai fül-orr-gégész főorvosról. A rendezvény a Székelyudvarhelyi Városi Kórház, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet, a Pro ORL Egyesület, valamint a székelyszentmiklósi egyházközség szervezésében valósult meg.

Családos Tábort

2019. július 1-4.
Csehétfalva

Hagyományos Székely Jövő Központ

A tábor vezetői Buzogány-Csoma István és Csilla,
Bíró Attila és Annamária, illetve Székely Kinga Réka.

LÉLEKKENYÉR

Te milyen igazságot keresel?

SIPOS
MÓNKA
REBEKA

Hála Istennek, soha nem kellett éhezni és szomjúhoznom. Mindig volt étel és ital az asztalunkon. Gyermekként a bőség asztalára emlékszem, ifjúként pedig a megrakott tarisznyára, útravalóra, a pakkra, ami időnként még most is érkezik... Pedig már én is több mint egy évtizede, hogy terítem a saját családi asztalom.

Áldott a családi asztal, amelyet családanyaként körbeülök szerettemmel, ma már tudom, hogy mennyi szeretet és odaadás vegyül az elkészített ételbe, ezért áldott az étel és ital, amely felkerül rá.

Meggyőződésem, hogy soha nem volt könnyű a kenyérharc, ma sem, és régen sem. Csodálattal hallgattam és a lelkembe véstem édesapám gyermekkori történeteit arról, hogy többgyermekes családban mit jelentett a kenyér, az étel értéke. Átszellemülve mesélte, tisztelettel: „Apám Brassóba ment, hogy hozzon egy zsák kenyeret. Már több napja odavolt, s mi, gyermekek vártuk, hogy hazajöjjön a kenyérral. Este késő volt, nem akartunk elaludni. Aztán hallottuk a lépteit. Hozza a kenyeret! De nem kapott, egy falat kenyér nélkül tért haza.”

Ezt a történetet pedig soha nem felejttem el, szívesen mesélem a gyermekeimnek újra és újra, és diákjaimnak is, főleg ha azt látom, hogy „jóllakottságukban” nem értékelik a betevő falatot. „Vargyasról Köpecbányára kellett minden nap átmenjünk kenyérért. Lajjival, a szomszéd fiúval, mezítláb, troppba, oda s vissza. Csak a kenyér tetejét vághattuk le, többet nem! Egy lejre vettünk lekvárt, megkentük, megettük, s aztán gyorsan haza. Másnap pedig újra.”

Nem éhezem, nem szomjazom sem én, sem a családom. Hála legyen Istennek az erőért, a munkáért, az egészségért, az imádság meghallgatásáért. Ma más egyebekre éhezem és szomjazom én is, sok más embertársammal együtt. Éhes vagyok megannyi földi kincs megszerzésére, tekintélyre, elismerésre, dicsőségre, fényűzésre. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy mindezek csíráiban nem élnek bennem. Ember vagyok én is, sokszor gyarló és vágyakozó ember. De ezeknél sokkal jobban ki vagyok éhezve a csendre, a meghitt, békés percekre, a képmutatás nélküli szeretetre, az egyenességre, az egymásra szánt őszinte percekre, a mindennapok apró boldogságára és igazságára!

Boldog vagyok-e?

Ha már érzem a lelkemben a hiányosságokat, ha meg tudom fogalmazni azt, amire vágyódom, ha tudatosult már bennem, hogy valami, Valaki hiányzik, akkor már boldogabb vagyok!

„Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságra, mert ők megelégtettek.”

Hosszú évek teltek el az életemből úgy, hogy harcoltam az igazságért. De milyen igazságért? Mert sokféle igazság létezik. Először is, itt van a saját igazam. Ezért elég sokat harcoltam és harcolok, mert ez kell a mindennapokban, mint egy falat kenyér s egy kortynyi víz. Kellett már gyereként, ki is mondtam néhányszor, hogy ez nem igazság! Nem igazság, hogy mások könnyebben kapnak jó jegyet, szebb ruhában

„Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságra, mert ők megelégtettek.”

(Mt 5,6)

járnak iskolába. Aztán ifjúként is, ha kellett, kiálltam a magam igazáért. Harcoltam és szembeszálltam, visszaszóltam, nem hagytam az enyémet. Később talán többet szemlélődtem, jobban átgondoltam, hogy hol van az igazság.

Feleségként, anyaként, gyermekként, nevelőként, munkatársként keresem az igazságot. De most, ma, a napokban nagyon erős volt a lelkemben a nemzetem, népem igazságának megvédése. Úz völgye, nemzeti hőseink, értékeink melletti kiáltásom és kiállásom. Gyakran magamban is háborogtam, vagy fennhangon mondtam, hogy merészeli meggyalázni, hogy merészeli megsérteni, elvenni azt, ami a miénk, a hazáért harcoló hősokeket, a temetkezési helyeket.

Tetten értem magam, váltakozik az igazságért való kiállásom, hangnemem, harcom és elcsendesedésem. És ez így jó nekem! A húsvétra való készülődés rendjén az iskolában Jézus szenvedéstörténetét elevenítettük fel. Ahogy beszéltem, egyszer csak hirtelen egy kisfiú felkiáltott, hogy tanár néni, ez nem igazság, nem igazság, hogy Jézust ártatlanul keresztre feszítették! Valóban nem, mondtam sokkal több nyugalommal, mint a lázadó kisfiú. Régebb talán én is így kiáltottam fel, ha nem is fennhangon, de magamban biztosan.

Ma az igazán értékeremtő és megőrző, lelket felemelő, családomat, közösségemet, egyházamat, népeket megtartó igazságokra éhezem és szomjazom, és ezekért szabadságharcos énem harcol, majd boldogan megnyugszik. Máskor pedig csendben, méltósággal emlékezem, vagy elfogadom a megváltoztathatatlant.

Csendben átgondolva, átérezve egy-egy mély igazság lelkeket megérintő és megváltoztató igazságát.

Boldog vagyok-e?

Boldogabb vagyok, ha szelíden harcolhatok, és a magam részét meg is tehetem, szeretettel vágyakozhatom arra az igazságra, amiről Jézus is beszél. Milyen igazságról beszél Jézus? Számomra arról az igaz-

ságról, amikor a mindennapokban az isteni erő segít át a nehézségeken. Ahol az isteni megbocsátás a zsinórmérték. Ahol az Ő útján lophatom magam szívtől szívig, lélektől lélekig, embertárstól embertársig. És végül arról az igazságról, amit csak a tiszta és őszinte szeretet tud táplálni!

Te milyen igazságot keresel, hogy boldog légy?

A felismerés ünnepe

MOLNÁR IMOLA

• Talán mindannyiunknak közös tapasztalata az, hogy amikor pünkösdről esik szó beszélgetéseink során, nemegyszer úgy tűnik, mintha húsvét árnyékába szoruló „még egy” ünnep lenne, amely a hívek körében nem túl népszerű. Sőt, ha elkezdünk beszélgetni pünkösdről, az emberek nem is tudják pontosan megfogalmazni, hogy miről is szól ez az ünnepünk. Ismernek néhány néphagyományt, és talán igyekeznek is megteremteni az ünnepi hangulatot, de ha máson nem is, hát az egyik legtisztábban megfigyelhető jelenségen, az ünnepi istentiszteleten részt vevő hívek számán jól látszik, hogy a közelgő pünkösdi ünnep nem első a kedvenc ünnepeink listáján. Általánosan elmondható, hogy többen maradnak távol az ünneplő templomtól, mint ahányan jelen vannak. Vajon miért? Mert kevésbé látványos, csillogó, flitteres, glitteres, mint a kirakat-karácsony, vagyis pontosabban szólva az áldott karácsony fényesre torzított kommersz hozadéka? Vagy egyszerűen gyakorlati okokról lenne szó? Arról, hogy nincs vakáció a gyermekeknek és több munkaszüneti nap a felnőtteknek?

A lelki, vallási, egyházi életünkben oly fontos pünkösdtől vajon miért nevezzük „mostohagyermeknek”, amely iránt talán (bár szívből remélem, hogy nem így van) kevésbé érdeklődnek az emberek? Egyáltalán hogyan is rangsoroljuk az ünnepeinket? Milyen alapon állítunk fel fontossági sorrendet köztük? – mindig is értetlenül álltam, valahányszor felmerült ez a kérdés.

Bevallom, sokat gondolkodtam e rövid írásra készülve, és a legnagyobb őszinteséggel vallom be azt is, hogy soraim nem fognak eget rengetni. Nem eget akarok rengetni, csak egyetlen pillanatra (ha sikerül) megpendíteni egy lélekhúrt, amely megrezdülve talán a méltó és méltóságteljes pünkösdi ünneplésre hangolja szívünket, hogy most ne a forma és sokat magyarázott külsőség határozza meg ünnepünket, hanem az a magunkon átszűrt élettapasztalat, gondolat és érzés, amely egyszerű szavakba öntve mondatja ki hangosan velünk, hogy mit érzünk, mit és miért ünnepelünk. Megkérdeztem néhányakat arról, hogy mit jelent számukra pünkösdi.

– Pünkösdi a lélek diadalának és a keresztény egyház megalakulásának ünnepe – mondta az egyik tanítványom. – Ez volt az egyik kátékérdésem a tavaly, ismerem is a történetét, csak nem mindent értek meg belőle. Mi a lényege? – s e visszakérdezéssel „riporterből” „alany” lettem.

Mit mondjak pünkösdről...? Inkább kérdeztem őt is, és a többi diákot is:

– Van úgy néha, hogy féltek és úgy érzitek, hogy magatokra nem boldogultok? Tudjátok és érzitek, hogy mit kellene tenni, csak hiányzik valaki, hogy vezessen és megmondja, megmutassa, mit és hogyan tegyetek?

– Igen – hangzott a válasz kicsit félve, de őszintén.

– És rendszerint ki győz végül? Ti vagy a félelmeitek?

Úgy néztek rám, hogy értettem, válaszolnának, csak kamaszosan szégyellik feleletüket.

– Én félek néha – mondtam nem csupán didaktikai eszközként, hanem őszintén...

– Akkor nem szégyen bevallani, hogy nagyon sokszor a félelem győz? – kérdezte egyikük. – Nem – feleltem.

– Szóval az jó, ha pünkösdtől úgy értjük, hogy pünkösdi az, amikor erőt veszünk magunkon, és mi kerekedünk felül a félelmünkön?

– Igen... az jó... az nagyon jó...

– Pünkösdi a méltatlanul elhanyagolt ünnepünk, amiért fáj a szívem – mondta a néni, aki, ha csak egészsége engedi, minden vasárnap ott van a templomban. – Tudja, engem úgy tanított édesanyám, hogy az egyházat szeretni kell, mert minden templomunk, s benne minden imádkozó ember ugyanannak az intézménynek a része. Ha nem lett volna pünkösdi, nem lett volna egy nagy egyház, s abból nem lettünk volna mi sem. Ma nem lenne egyházközségünk, ma nem ebbe a mi szép templomunkba jönnénk. Ki tudja, mit hinnénk és hogy imádkoznánk? Vagy hová zarándokolnánk úgy, mint ahogy Dévára szoktunk? Hogy indítanának el az életre, s mit mondanának a

koporsónk felett? Ki tudja, mit beszélne ott? Én nem bánom, de engem temessen el pap, s azt mondja, amit életemben hittem. Ha nem lett volna pünkösöd, én ma nem így hinnék, és nem itt lennék – mondja, s egyikünk sem bánja, hogy feltorlódik a sor a templomból kijövet a kézfogásra várva. – De én hálát adok a jó Istennek, hogy valamikor régen az emberek elkezdtek összejárni és közösségekbe verődni, s tőlük lassan eljutottunk a mai napig, mert én szeretek Istenben hinni, és szeretek itt lenni. S hogy itt lehetek, azt meg kell ünnepelnem. Nem igaz?

– De... de igaz... nagyon is igaz...

– Pünkösöd az áldott szép alkalom arra, hogy megünnepeljük Isten és ember lelkének találkozását – mondja a lelkész, akivel futólag találkozom a szerdai pünkösdnapon. Mindig is csodáltam Isten emberek iránti nagylelkűségét – kezdi lélek-ből fakadó beszédét. – Pünkösöd pedig az a pillanat, amelyben Isten lelke aláereszkedik, és a mindenfelől érkező, más és más nyelvű, kultúrájú és hagyományú embereket egyetlen kifeszült pillanat alatt képessé teszi a megértésre. Jön a szélroham, és egyszerűen elsöpri az évszázadok alatt tudatosan épített különbségeket, és a lelkek megnyílnak, és Isten megérinti őket. Nem is megérinti: felperzseli a lelkeket. Leéget róluk minden rájuk rakódott szennyet, olyan tiszták lesznek, hogy már nem megittasodottnak látják a talán csak hallomásból ismert Názáreti tanítványait, hanem érteni kezdik őket – magyaráz lelkesen a város központi utcájának gyalogátkelője mellett, miközben mérges sofőrök csóválják fejüket, mert nem tudják eldönteni, hogy mit akarunk. Mi csak beszélgetünk.

– Úgy érted, hogy érteni kezdik a szavaikat?

– Nem. A tekintetüket és a szívüket, s egy másik ember szavakon túli üzenetét csak megtisztult szívvel érthetjük meg, ha Isten egy cso-

dás misztérium-pillanatban megérinti a mi szívünket. Hát nem szép?

– Szép... igen szép... nagyon szép...

– Pünkösöd az az ünnep, amelyen csoda történt – magyarázza felnőtteket megszégyenítő alapossággal, maga mellé ültetve engem is a nyolcéves gyermekecske, aki vasárnapi iskolában szerezte most velem is megosztott tudását.

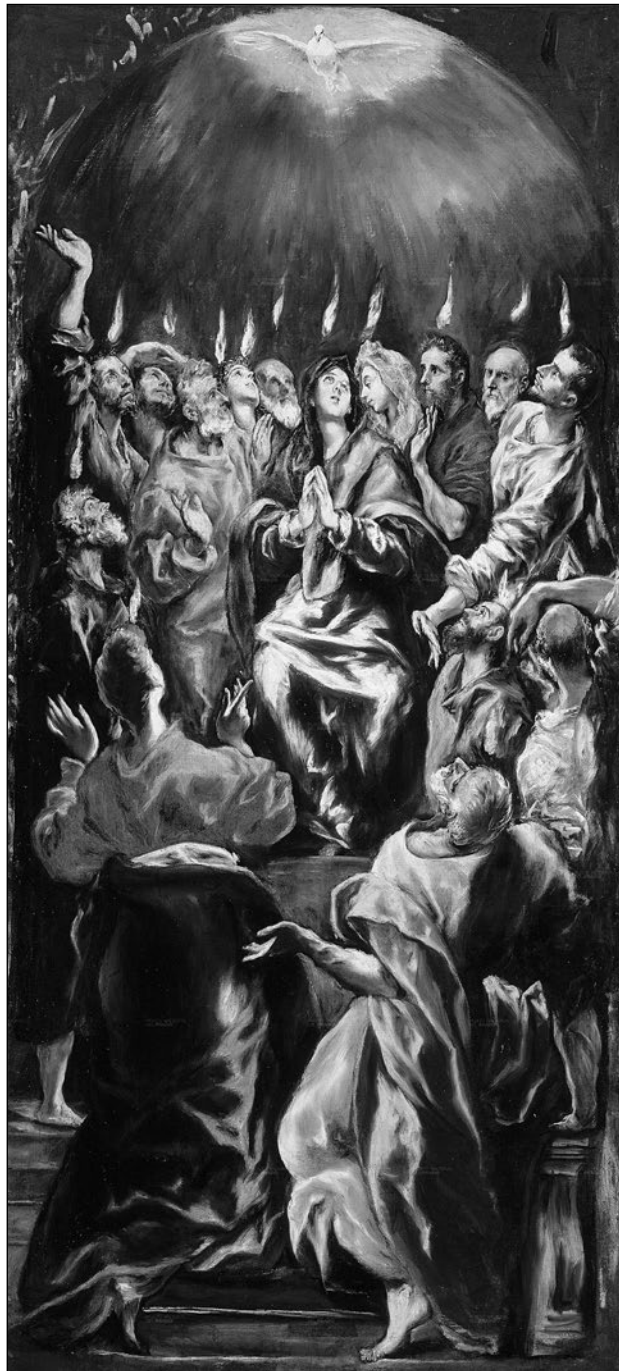
– Milyen csoda, kedves? Elmondod nekem is? – kérdeztem, kértem.

– Hát olyan, amelyik megmutatta, hogy amikor Isten valamit akar, akkor azt meg tudja tenni. Képzeld el – minden tehetséggel képzelni kezdtem –, hogy ott voltak tízen, azok, akik jártak korábban Jézussal,

vagy várj... nem tízen... tizenketten... s akkor, mikor már Jézus nem volt velük, ők álltak ki az emberek elé és elkezdtek beszélni. Hát én a helyükben nagyon izgultam volna, mert ott volt sok száz ember... nem is száz, mert ezer... mit? Nem is ezer... millió, billió, billió – rémlett, hogy régen én is így számoltam –, és ők először nevettek rajtuk, meg ott akarták hagyni őket, de aztán már nem nevettek, és hallgatták, mert Isten úgy akarta, hogy amit mondott Jézus, azt mondják mások is, de mi értelme van mondani, ha nincs, aki meghallgassa, s mi értelme lenne hallgatni, ha nem értik, de értették, mert Isten akarta így, és csak akkor történhet ilyesmi, ha Ő akarja – mondta, s mondandója közben egyszer sem vett levegőt, csak a legvégén, egész tüdőcskéjét teleszívva, ahogyan a gyermekek szoktak, amikor azért hadarnak mindent egy szuszra, mert attól félnek, hogy a felnőtt valami rém buta megjegyzéssel vagy kérdéssel félbeszakítja őket. Aztán rám nézett, és azt kérdezte:

– Érted?

– Azt hiszem – feleltem.

El Greco: Pünkösd

– Értsed, na! – kérte gyönyörű, tiszta szemével... S én értettem... igen, értettem... valóban értettem...

Nem vagyok idős, de minél inkább telik az időm, annál inkább gondolom úgy, hogy ma már közel sem értek meg olyan könnyen dolgokat, mint gyermekkoromban. Ma forgatom magamban a magyarázatokat, pro és kontra listát vezetek, mérlegelek, hogy egyetért-e valamivel vagy sem, szkeptikusan teszem-veszem a dolgokat. Akkor kérdeztem, vagy csak éreztem, és amit mondtak, az egyszerűen igaz volt és érthető és megcáfolhatatlan. És bár gyermekkoromban nem tűnt fel, mégis azt, hogy nekem mit jelent pünkösd, már kicsi koromban megsejtettem, bár akkor nyilván nem pünkösdrel asszociáltam az érzéseimet és gondolataimat. Az történt, hogy egy november 1-jén édesanyámmal virágot vittünk a temetőbe, aztán dédszüleim sírköve mellett állva valami olyasmit kérdeztem édesanyámtól, hogy mi lesz az érzéseinkkel, miután elmegy valaki. Nem tudom, hogy ő emlékszik-e erre, de akkor, bár nem e szavakkal mondta, hanem gyermeknyelven, hogy érthessem, a magyarázata lényege az volt, hogy az érzéseink továbbra is megmaradnak, mert mindannyian olyan emberré válunk, amilyené egymást szeretjük. És akik addig

szerettek, amíg velünk voltak, s akiket szerettünk, azok iránt mindig élő lesz a hálánk, a ragaszkodásunk, a tiszteletünk, köszönetünk, szeretetünk, mert amikor nagygyá, felnőtté válunk, sok olyan pillanatunk lesz, amelyekben egyszerűen rádöbbenünk, hogy ma azért vagyok, aki vagyok, mert ők szerettek, és vigyáztak, és nem haragudtak, és elfogadtak, és úgy neveltek, hogy ne fájjon, és megbocsátottak, és jobbá tettek, és amit tanítottak, az beigazolódott, s a nekem adott, rám áldozott legszebb és legjobb részük vált az én lelkem legszebb részévé. És erről hallgatni nem lehet. Ezt elfelejteni nem tudjuk, mert annyira igaz. A kapott odaadó, mindent feláldozó szeretetet hangoztatni kell, a bennünk tovább élő jószólamat akkor is, ha nehéz, ha félünk, s ha furcsán is néznek ránk az emberek. A szülő a gyermekét jóvá szereti, Jézus a tanítványait felismerőkké és továbbvivőkké, Isten pedig minket, egyszerű embereket szerethetővé és szeretettel teljessé szeret. Pünkösd a rádöbbenésnek az a pillanata volt s maradt máig is, amelyben rájövünk, hogy az adott, kapott, megosztott és feláldozott, kiáradó, lelkünkig elérő isteni és emberi szeretet alkot, épít és őriz meg hitet, lelket, vallást, egyházat, emléket, álmot, életet... ez a felismerés pedig ünnep... igen, ünnep... áldott ünnep...

Pünkösd népszokások

SÁRKÁNY KAROLA DOROTTYA

• A húsvéti ünnepkör a pünkösdrel, a Szentlélek kiáradásával zárul. A pünkösd ötven nap után követi húsvétot, a nyugati kereszténységben legkorábbi lehetséges dátuma június 10., a legkésőbbi pedig június 13. A keresztény közösségek ezen a napon ünneplik az egyház megalakulását, ezen a napon emlékeznek arra, hogy a tanítványok öntudatra ébredtek, megteltek Isten szent lelkével. Ennek megjelenését, a középkori emberek nézetei szerint, erős szélzúgás előzte meg, amit Európa-szerte kürtökkel és harsonákkal utánoztak, míg a tüzes nyelveket sok helyen égő kánócok dobálásával, tüzes kerekék gurításával jelenítették meg.

A 18. század elején a Csíksomlyón szervezett pünkösd búcsújárásnak barokkos, külsőségekben gazdag formája alakult ki, melyet az egyházi propaganda szerint a protestáns erdélyi fejedelem ellen viselt sikeres csata emlékére szerveztek minden esztendőben. (Ezt a csatát nem támasztják alá történelmi bizonyítékok.) A római katolikus búcsú szerkezetében azonban számtalan pogány kori gyakorlat maradt fenn: pl. jellegzetes növénykultusz és napimádatl kapcsolatos napba nézés. A néphit szerint a búcsújáróhelyen

összegyűjtött növények elsősorban akkor telítődtek különleges erővel, amikor megérintették velük a kegyszobrot. Az így megszentelt zöld nyírfaágak azt szimbolizálták, hogy a hívek lelke a búcsújárás közben megújult. Az első világháború után a csíksomlyói pünkösd búcsú fokozatosan nemzeti jelentéssel töltődött fel, és az 1989-es romániai decemberi események után már az összmagyarság ünnepévé változott.

Az ünnep számos tavaszköszöntő és termékenységvarázsló szokáselemet is tartalmaz. A magyar nyelvterület egyik legismertebb pünkösd szokása a király- és királynőválasztás, amelynek alapjelentése a bő termés mágikus eszközökkel való biztosításához kapcsolódik. Erre a jelképes eseményre löverseny keretében került sor, és a nyertes egy egész éven keresztül különleges jogokkal és kiváltságokkal rendelkezett. Például minden lakodalomba, mulatságra hivatalos volt, a kocsmában ingyen fogyaszthatott, apró vétségeit elengedték és elnézték. Ezt a népszokást Jókai Mór is megörökítette az *Egy magyar nábob* című regényében. A pünkösd löverseny és királyválasztás elsősorban a Szászrégen környékén fekvő szász falvakban és a szomszédos magyar településeken egé-

szen a második világháborút követő kollektivizálásig fennmaradt. Több székely faluban napjainkig megtekinthető a népszokás, amit pl. Sóvidéken hesspávázásnak neveznek.

Az erdélyi magyar közösségekben számos zöld növényi szimbólum jelenik meg a pünkösdi szokások szerkezetében. Mivel az erdélyi és a moldvai magyar gazdák a pünkösdi időszakot olyan veszélyes periódusnak vélték, amikor a különböző ártalmas lények hatalma hirtelen megerősödik, az ünnep hajnalán zöld ágakat helyeztek el az istállóban, a házak és a telkek bejáratánál, hogy ezek segítségével távol tartsák a gonoszt. A zöld ág elsősorban a tavasz és a megújulás jelképe volt. A szászok szomszédságában élő magyarságnál ilyenkor került sor a lányos házak, kapuk zöld ággal való feldíszítésére.

Sok helyen ebben az időszakban mezei ünnepségeket és multságokat tartottak a települések mellett erdőben vagy ligetben. Ez fontos szerepet játszott a fiatalok párválasztásában, mivel ilyen alkalmakkor szemelték ki jövőbelijüket.

A csíksomlyói kegytemplom Mária-szobra

A pünkösdi utáni Szentháromság vasárnapját követő csütörtököt a római katolikus közösségek úrnapijának nevezik. Ez a nap elsősorban a megváltást jelképező áldozati kenyér és bor, a római katolikusoknál pedig az oltáriszentség pompás külsőségeivel, felvonulásokkal telített emlékűnepe. Egészen napjainkig az erdélyi, moldvai, gyimesi katolikus közösségekben úrnapiján szigorúan tiltva volt a munkavégzés. Korondon ezen a napon még a protestánsok is tartózkodtak a zajosabb munkáktól. Úrnapiján a köztereken, utcákon jellegzetes, zöld lombokból kialakított sátrakat állítottak fel, alája pedig oltárokat rendeztek be. A katolikus hívők gonoszúzó erőt tulajdonítottak a megszentelt virágoknak és a zöld ágaknak. Magyarországon elsősorban a római katolikus sváb falvakban virágszőnyegeket is készítettek különböző színes szirmokból.

A pünkösdi a tavasz egyik legnagyobb ünnepe, amelyhez különböző eredetű és korú szokások fűződnek, de ez az ünnep nemcsak hagyományokban gazdag, hanem a keresztény vallási és lelki életben is nagyon fontos.

Vallomások

Pünkösdi a keresztény egyház megalakulásának ünnepe. Ez alkalomból egyházunk világi előljáróit kérdezte a szerkesztő arról, hogy miként látják az unitárius egyház szerepét, hivatását, illetve fő- és felügyelőgondnokként milyen elképzelések megvalósításáért dolgoznak.

• Számomra az unitárius egyház a hitem gyakorlását jelenti. Jelenti az anyanyelvemet, a származásomat, a közösséghez való tartozásomat – egyszóval az identitásom része. Szerepe értelmezésem szerint a közösségi élet erősítése, hitünk gyakorlásának biztosítása.

Az unitárius közösségeink erősítéséért, a szellemi és anyagi értékeink megőrzéséért, gyarapításáért, az egyházközségeink közti jó kapcsolatok kialakításáért, erősítéséért dolgozom, amely alapfeltétele megmaradásunknak. (BÁLINT SÁNDOR felügyelőgondnok)

Gyermekkoromban úgy tanítottak, hogy pünkösdi a tanítványok öntudatra ébredésének ünnepe. Azóta ez úgy módosult, hogy pünkösdi a keresztény egyház

megalakulásának ünnepe. Szerintem ez a két megközelítés tartalmilag fedi egymást, nem változtat semmit a lényegen.

A Magyar Unitárius Egyház szerepe és hivatása az alaptörvény preambulumban van rögzítve. Én ezt így elfogadom, ennél több magyarázatra nincs szükség. Fontos, hogy egyházunk tevékenységének minden területén ezeket az elveket kövessük. A békesség, az egyetértés a feltétele annak, hogy egy közösségben jól érezzük magunkat, hogy az fejlődni tudjon. Alaptermészetemből kiindulva egyházi tevékenységem során a békesség és az egyetértés érdekében igyekeztem munkálkodni – nem mindig sikerrel –, de nem adom fel, ezután is ezt teszem. (BOROS JÁNOS főgondnok)

Az unitárius az egyetlen erdélyi (és ugyanakkor magyar!) eredetű vallás, és egyszerűségével, letisztultságával, az emberhez és a teremtett környezethez való közelségével a leghumánusabb felekezetek egyike az egész világon.

Az unitáriusoknak az a küldetésük, hogy tiszta gyermeki szeretettel ragaszkodjanak az egy igaz Istenhez, hogy hirdessék és tegyék a jót, a hétköznapi életben is megélik az igazi felebaráti szeretetet, és mindig, minden körülmény között békés, jó szándékkal, feltételek nélkül segítsék mindazokat, akik arra rászorulnak. A jó unitárius értékorientált életet él, alázattal ragaszkodik szülőföldjéhez, nemzetéhez, vallásához, kulturális örökségéhez.

Az unitárius vallás szabadságot jelent a hitben, megfontoltságot a gondolkodásban, felelősségteljes megnyilvánulást a közösségben, és tiszteletben tart minden földi teremtményt, elfogadva azok sokszínűségét. Az unitárius büszke arra, hogy ő unitárius, és boldog attól, hogy ennek a vallási közösségnek lehet a tagja. (A szívük mélyén sokkal többen unitáriusok a világon, mint ahogy azt ők gondolnák!)

Az unitárius vallás számomra többet jelent a valahová való tartozásnál. Unitáriusnak lenni hivatás,

unitáriusként élni életforma. Az unitárius vallás olyan igazi, székelyeknek való vallás!

Így látom a világot, így érzem és élem a világom magam is. Ahogy élek, érzek és teszek, az az én hitem, és amilyen vagyok, olyannak szeret engem az én gondviselő Istenem! (DEMETER ZOLTÁN felügyelőgondnok)

Pünkösöd a lélek kitöltésének ünnepe. Mint a tanítványok, akik nem siránkoztak a múlton, hanem biztos tekintettel néztek a jövőbe, így kell mi is tekintünk az előttünk álló feladatokra. Tudnunk kell a költő szavai szerint élni, hogy nem elég a fellobbanás, mindig égni kell.

„Nem elég a jóra vágyani:

a jót akarni kell!

És nem elég akarni:

de tenni, tenni kell!” (Váci Mihály)

Pünkösdi tűzre van szükségünk, hogy elégezzünk minden emberi gyarlóságot. Abban látom a gondnoki hivatásom lényegét, hogy lelkesítem a gyülekezetek tagjait az emberi értékek megőrzésére, kereszténységünk megélésére a szeretet jegyében. (DOMBI GYULA felügyelőgondnok)

„Szent hitemről vallást tettem...”

Tavaly karácsonyra egyik kedves barátnőmtől egy igen meglepő ajándékot kaptam: kicsi, bőrkötéses, régi könyvet. A felső borítón egy kehely látható – rögtön sejtettem, hogy unitárius jellegű olvasmányban lesz részem. Oldalán aranyozott betűkkel ez állt: „Szívemet hozzád emelem”. Imakönyv – örvendeztem, de kinyitva rádöbentem, hogy ez még annál is több: nőknek szánt elmélkedések és imádságok Boros György püspökünktől. Csodaszép ajándék, amelyet azóta is gyakran lapozgatok. S hogy miért külön nőknek? A *Van vigasztalás* című elmélkedésében így ír erről: „Különösen a nő, kinek helyzeténél fogva sokkal több alkalma van, hogy magában tépelődjék, fölülte nagy hasznát veszi, ha megtanulja, hogy minden rossz dolognak van jó oldala is. (...) Éppen a nőnek nem szabad soha elcsüggedni; mert ki lesz, aki bekötözzé majd a sebeket, melyeket a férfiak az élet csatáiban szereznek? Ki lesz, aki majd új lobogót varrjon, ha széttépetett a régi? Ki lesz majd, hogy vigasztalást szóljon a férjnek, midőn az élet küzdelmei között megtörve, csüggedten hajol karjai közé? Ez a világ legridegebb akkor lenne, ha kiirtatnék belőle a tavasz, vagyis a szép reménység; ez pedig csak addig marad meg benne, a míg a nő a hit világával s a bizalom melegítő sugarával éleszteni tudja.”

Szeretem olvasni ezeket az elmélkedéseket és imádságokat. A közel százéves, ízes szavak, a megfon-

toolt és lélekbe hatoló fogalmazás ámulatba ejt, s bár minden gondolattal nem értek egyet, mégis szívesen és gyakran lapozom.

Mostanában ráakadtam egy imára, amely az én életemben nagyon időszerű. Annyira szép ez az ima, hogy újra és újra elolvasom, újra és újra magamra ismerem és az én konfirmáló lányomra. Megosztom Veletek ezt az imádságot, hadd szóljon a régi fohász mindazokért, akik ebben az évben tettek vagy tesznek ezután tanúbizonyságot hitükről:

„Anyá imája, midőn gyermeke konfirmál

Teremtő jó Atyám! Anyai szívemnek nagy ünnepe van ma. Öröm hatja át keblemet, mivel megértem, hogy gyermekem hitéről vallást tud tenni, itt, a gyülekezet előtt. Olyan ő, mint a nyíló virág a tavasz kezdetén, üde, kedves, szelíd és telve reménységgel. Lelke meggazdagodott szent dolgaid ismeretével, szinte megtelt az úrvacsora magasztos hatásának örömeivel. Társaival együtt úgy állott az úrasztala mellett, mint az angyalsereg a te égi széked körül. Ők is védői lesznek az egyháznak, hirdetői a hitnek.

Anyai kötelmeimnek egyik része íme már meg van valósulva. Gyermekelem egy lépést megtett már az élet útjain. Oh, vajha megtartaná azt a fogadást, amelyet előtted szent vallása védelmére és szeretetére fogadott. Oh, vajha szeretni tudná lángolón az édes hazát is.

Jó Atyám! Tedd boldoggá őt hitében, buzgóvá az egyházban, most és minden időben. Ámen.”

ÚJVÁROSI KATALIN

Historia Unitariorum

BÁLINT BENCZÉDI FERENC

Május 9-én zajlott az Országos Széchényi Könyvtár székhelyén, a budavári palotában Az Erdélyi Unitárius Egyház története III/I. című kötet bemutatója. Köszöntőt mondott Tüske László, az OSZK főigazgatója, Bálint Benczédi Ferenc püspök, Boka László tudományos igazgató és Elekes Botond egyházkerületi főgondnok, a kötetet Káldos János könyvtáros ismertette. Az OSZK állományában tárolt unitárius művekből szervezett kiállítást Földesi Ferenc különgyűjteményi igazgató nyitotta meg. Közreműködött id. Márkos Albert hegedűművész és ifj. Márkos Albert csellóművész.

• Mélyen tisztelt hallgatóság, meghívott vendégek! Hölgyeim és Uraim! Tisztelettel és szeretettel köszöntöm a Magyar Unitárius Egyházunk vezetőinek és híveinek nevében mindazokat, akik ezen a könyvbemutatón megjelentek. Köszöntöm nagy tisztelettel az OSZK vezetőségét és munkatársait, és köszönöm, hogy lehetőséget adtak ennek a rendezvénynek.

Az első kötet 2005-ben történő megjelenése után felelősségteljes, kitartó munka eredményeként foghattuk kezünkbe a második kötetet, amelyet a 2009. esztendő adventi időszakában mint lelki, nagy ajándékot tettük nemzetünk és felekezetünk ünnepi asztalára a Kénosi Tözsér János – Uzoni Fosztó István unitárius egyháztörténete II. kötetét, és tíz év után elkészült a harmadik kötet is.

Nemcsak a közelmúlt, hanem a régmúlt történései között is találunk fehér foltokat, ismeretlen eseményeket. Egyik ilyen fehér folt, sok magyar ember által ismeretlen terület népünk, nemzetünk történetében a 16. század derekán született és közösséggé, egyház-zá szerveződött erdélyi unitáriusok története.

Közel négy és fél évszázad alatt sok külső és belső akadállyal kellett megküzdeni. Élni akarásunkat semmi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a 21. században is jelen vagyunk, és igyekezzük megmutatni, hogy nemcsak a múltban, hanem a jelenben is értéket teremtettünk. Isten gondviselő szeretete őrzött és őriz mindannyiunkat. Mi, unitáriusok Isten-hitünk mellé mindig odatesszük az embertársaink és nemzetünk iránt érzett felelősséget. A hit és cselekedetek összhangjában fáradozunk azon, hogy minden egyes napunkat tartalommal töltsük meg.

Ez a délután számunkra: ünnep! Ünnepe felekezetünk minden egyes tagjának, de ünnep nemzetünknek és magyar keresztény kultúránknak. Ünnep

azoknak is, akik sokat dolgoztak ezen a könyvön, és hiszem, hogy ünnep lesz azoknak is, akik majd kezükbe veszik és olvassák. Az ünnep a látható és láthatatlan világ, a szellem és anyag találkozási pontja, és ez a találkozás örömmel tölt el.

Ennek a könyvnek a megjelenése azért nagy öröm számomra, mert régi tervek, féltve dédelgetett álmok valósultak meg. Örvendek annak, hogy akik meg akarnak ismerni bennünket, Erdélyt és az unitárius múltat, a Kénosi-Tözsér–Uzoni-Kozma könyvből inspirálódhatnak. Ezt a sokszor elfeledett múltat Csipkerózsika-álmából sokan ébresztgették, sokan és sokat dolgoztak azért, hogy közkinccsé váljon.

Köszönet és hála mindenké előtt dr. Balázs Mihály szegedi professzornak, a kötetben dolgozók mesterének és irányítójának. A kötet sajtó alá rendezői közül külön is kiemelem és megköszönöm Hoffmann Gizella könyvtáros munkáját, azt, hogy félretéve a fáradtságot, betegséget, minden energiáját erre a kötetre összpontosította. Én tudom, hogy ez nem volt könnyű feladat, de azt is tudom, hogy Gizella önfeláldozó munkája nélkül ez a kötet nem jelent volna meg. Munkatársai voltak: Molnár Lehel és Kovács Sándor.

Köszönöm az OSZK-nak, Tüske László, Földesi Ferenc és Boka László uraknak, hogy e kötet kiadásában partnereink voltak. Köszönet és hála Káldos János könyvtárosnak azért is, hogy immár a harmadik kötet bemutatását is vállalta.

Köszönettel tartozunk a Kézirattár munkatársainak, s azoknak, akik ennek a kamarakiállításnak, amely ízelítőt ad unitárius kincseinkből, Hoffmann Gizella segítségére voltak: Karasz Lajos fotósnak a digitalizáló osztályról és az OSZK restaurátorainak, Bornyi Anna Zsófiának és Horváth Pálnak.

A szellemi munka mellett sok anyagi áldozatra is szükség volt. A pénzügyi segítséget köszönjük az Emberi Erőforrások Minisztériumának, A Reformáció 500 emlékbizottságnak, a Külgazdasági és Külügyminisztériumnak, a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének, az Országos Széchényi Könyvtárnak és az Unitárius Lelkészek Országos Szövetségének.

Végül mi mást kívánhatnék, mint azt, hogy forgasák e kötetet az Olvasók annyit, mint azt a szerzők, a fordító és a sajtó alá rendezők tették. Isten áldja meg mindannyiukat.

Úz-völgyi történet

1916 őszén a korábban semlegességét hangoztató Románia hadserege váratlanul megtámadta az Osztrák–Magyar Monarchiához tartozó Erdélyt. A monarchia seregei megállították az orvtámadást, többek között az Úz-völgyében is. Visszaverték a román hadsereg segítségére siető oroszokat is. Többek között az Úz-völgyében is. Ekkor alakították ki a ma is létező katonai temetőt, amelyben több mint ezer honvéd alussza örök álmát. 1917-ben kápolnát építettek ide. 1944 augusztusában Románia átállása következtében a székely csapatok a Vörös Hadsereg ellen küzdöttek. Többek között az Úz-völgyében is. A környéken szétszórt névtelen sírok jelzik a harcot. Az államszocializmus alatt néhány veterán a Szekuritáté verései ellenére is kijárt bajtársai emléke előtt tisztelegni. Az Úz-völgyi hősi temető az egyetlen fennmaradt I. világháborús magyar temető.

2019 tavaszán Dormánfalva elöljárósága román katonáknak állított emlékművet, betonkereszteket az egyébként Csíkszentmárton községhez tartozó hősi temetőben. Engedély és egyeztetések nélkül, felrúgva a magyar és román állam között megkötött hadisír-gondozási egyezményt.

Határelmény

Az Úz-völgyi katonatemető meggyalázását követően a tiltakozással egybekötött emlék-istentiszteletre tartottunk. A völgyben csendben és fegyelmezetten kacsaringózott a végeláthatatlan kocsisor. Nem volt tükrökre szerelt nemzeti lobogó, nem dübörgött egyetlen autóból sem a vérserkentő nemzeti rockzene. Helyenként a szélvédőn koppanó esőcseppek zakatoltak és a gűbbenőkön átlükkenő kocsik hangoskodott. Egyébként csend volt. Félelmetesen súlyos némaság.

Szolgalatvégző lelkészársam az evangéliumot megelőző lekióként (tanítás) a jó pásztor történetét olvasta János evangéliuma 10. részéből. Az elhunyt magyar katonák emlékére állított egyszerű fakeresztek fölé magasodó, a meggyalázott sírokra telepített keresztek betonanyagán a feszültséggel teli csöndben döngött, döngött Jézus tanítása: „aki nem az ajtón megy be a juhok aklába, hanem másfelől hatol be, az tolvaj és rabló” (Jn 10,1).

A csöndbe beledörrenő szavak mellé egy távolságtartóan kérdező kép is társult: Birkák vagyunk mi? Lelkemnek liget volt a folytatás: „Én vagyok a jó pásztor. Én ismerem az enyéimet és az enyéim ismernek engem” (Jn 10,14).

A harmincharmadik zsoltár Istenről szóló valloását csengte a jézusi tanítás: Az Úr az én pásztorom. Mekkora csoda ez! Az Úr ismer. A hatalmas világegyetem általunk felmért részében van tízbillió galaxis, mindenik galaxisban körülbelül százmilliárd csillag – a világegyetem egyéb részeiről nem is beszélve –, és az Úr – mondja Jézus a saját élettörténete által – a nagy számok ellenére ismer. Engem is ismer. Az ismereten kívül még ott vannak a mindig és mindenhol felismerhető tulajdonságai: szeret, néven szólít, vezet, és az áldásról gondoskodik.

Erre gondolva pedig azt kell mondanom, hogy lehet ugyan ijesztő az emberi élet és a juhok életének összehasonlítása; vannak ugyan az életnek időszakai, amikor a csend még félelmetesebbé teszi az evangélium igazságát...

Mégis – olyan nagy baj nem lehet, ha ezekben a helyzetekben is a hasonlattal ajándékba kapjuk: Szeretnek. Ismernek. Vezetnek. Megáldanak.

DEMETER SÁNDOR LÓRÁND

Állásfoglalás az Úz-völgyi katonatemető ügyében

A Magyar Unitárius Egyház főhatósága részéről tiltakozunk az Úz-völgyi magyar katonatemetőben történt kegyeletsértő, jogcsorbító és történelemhamisító beavatkozások ellen.

A hősök emléke és méltósága mindenki számára egyaránt fontos. Amiként mi is tiszteletben tartjuk más nemzetek hőseinek emlékét, ugyanúgy elvárjuk, hogy ne háborgassák magyar honvédeink sírhelyét.

Egyházunk támogatásáról biztosítja mindazon kezdeményezéseket és erőfeszítéseket, amelyek békés, de határozott úton szorgalmazzák a közelmúltbeli erőszakos beavatkozások előtti állapotok teljes körű visszaállítását.

Kolozsvár, 2019. május 11.

A MAGYAR UNITÁRIUS EGYHÁZ
KÉPVISELŐ TANÁCSÁNAK ELNÖKSÉGE

In memoriam Szabédi László

Május 11–12-én zajlottak a XXVIII. Szabédi-napok az EMKE szervezésében. Az idén 60 éve elhunyt Szabédi László emlékéért Bartha Katalin Ágnessel idéztük fel, aki a kolozsvári BBTE Színház és Film Karának oktatója, a színháztörténet mellett azonban kutatási területe felöleli a Kriterion Kiadó történetét (1970–1990), az 1918 utáni romániai magyar írói hagyatékot, a 19. századi erdélyi Shakespeare-recepciót. 2007-ben jelent meg A Lázár utcától a Postakert utcáig: Szabédi László naplófeljegyzései (Diárium) c. kötete, amely Szabédi önéletrajzi feljegyzéseiből, leveleiből, naplóból kínál egy válogatást. Az interjút a szerkesztő készítette.

• Hogyan kerültél kapcsolatba Szabédi munkásságával mint kutató? Mikor és hogyan hallottál róla először?

Szabédi névvel egyetemista koromban találkoztam, benne volt az egyetemi köztudatban. Én akkoriban csak annyit tudtam róla, hogy a román és a magyar egyetemek, a Babeş és a Bolyai kényszerű egyesítésekor az egyik olyan személyiség volt, aki az életével protestált ez ellen, tehát ennek lett tragikus áldozata. S mivel már a kilencvenes években szerveztek Szabédi-napokat, volt olyan esztendő, amikor egyetemistaként, hallgatósgként részese voltam ezeknek a szakmai konferenciáknak, beszélgetéseknek. 2003-ban kerültem a Szabédi Emlékházba, versenyvizsgáztam a kutatói állásra, és igazából akkor kezdtem el alaposabban vizsgálni, olvasni a műveit, figyelni rá a többi hagyatékrendezés mellett. A Szabédi Emlékház ugyanis számos romániai magyar író hagyatékát őrzi, és ennek létrejövetelkor a Szabédi kéziratok hagyaték képezte a törzsgyűjteményt.

• Mi volt az, ami felkeltette az érdeklődésedet Szabédi életművében?

Engem mindig érdekelt a színházal való kapcsolata. Főként Kántor Lajos jeles irodalomtörténész nevéhez kapcsolódik Szabédi gazdag és izgalmas életművének a módszeres ismertetése. Természetesen Mózes Huba ilyen irányú munkássága is jelentős. Kántor tanítványa

is volt Szabédinak, szakmai és emberi kötelességeként is úgy érezte, hogy Szabédi életművét szélesebb körben is ismertté kell tenni. Ez ügyben ő nagyon sokat tett. Mivel lehet ezt megtenni? Azzal, hogy szövegeket adunk közre, tudományos üléseket szervezünk, beszélgetünk róla, és szélesebb körben is ismertté tesszük. Kántor Lajos nyilván nagyon sok szövegét is kiadta, majd 2007-ben nekem fel-

adatul adta, hogy itt lenne az ideje, hogy egy válogatott levelezést is adjunk közre. Akkor én itt, az Emlékházban a hagyatékot alaposan megnézegettem. Gazdag válogatott levelezést adtam közre, szerkesztettem meg. Olyan kritikai szövegkiadásokat vettem mintául, mint amilyenek a Dávid Gyula által szerkesztett Helikon-levelesláda, a Molter Károly-levelezés, meg hát persze a magyarországi Akadémiai Kiadó által gondozott szövegek, kritikai kiadások textológiai szempontjaira is figyeltem. Megpróbáltam minél több forrást és minél több anyagot átvizsgálva megjegyezni a szövegeket, hogy a Szabédi-szövegnek az ismeretlen vagy a kevésbé ismert, rejtett di-

menziói is valamennyire közérthetővé váljanak. Ezt a munkát nagyon nagy szeretettel végeztem. Persze nemcsak a levelezést, hanem az ő korai naplóit is közreadtuk, a Diáriumait, néhány rövid curriculum vitae-jét, önéletrajzi összefoglalását, amelyek szintén nagyon izgalmas szövegek.

Mindezen munka közben nyilvánvalóvá vált számomra, hogy ő több vonatkozásban is kötődött a színházhoz, intézményesen is. Először 1935–36-ban a kolozsvári Magyar Színház lektoraként, bírálója dolgozott, majd az 1941–42-es színházi évadban hivatalosan kinevezett dramaturgia a Hunyadi téri Kolozsvári Nemzeti Színháznak. Hagyatékában fennmaradtak még lektori időszakából is ilyen bíráló jellegű szövegek, amelyekben véleményezett

darabokat, amelyek előadásra mehettek, illetőleg elmarasztalta őket. Ezek a bírálatok nagyon izgalmas szövegek, mivel többnyire nem maradtak fenn az eredetiek. Próbáltam összevetni a Kolozsvári Állami Magyar Színház dokumentációs tárában fennmaradt szövegkönyvekkel: van, ami fennmaradt, van, ami nem. De az látszik, hogy van színházi érdeklődése az irodalmi-költői meg lapalapítói és -szerkesztői munkássága mellett. Nem csoda, hogy aztán maga is elkezd írni; a két háború közötti időből fennmaradt nagyon sok izgalmas drámája, amelyek történetileg a századelő avantgárd színházi világába írhatók bele, abba a vonulatba, amelyre a formákkal való

merész kísérletezés, a közönséggel való kapcsolat átírása a jellemző.

És a tavalyi Szabédi-émléknapon egy ilyen drámáját olvasták fel a másodéves színis hallgatók: a *Van egy témám* címűt. A mű egy furcsa, abszurdoid, önreflexív témát vitt színre, saját maga válik ennek a drámának a főszereplőjévé. A reális és irreális mozzanatok furcsa adagolásából született mű a tudós-alkotó szenvedése a méltatlan körülmények között, ahol a darab végén az alkotó egy papírvágó késsel megöli magát.

A színis hallgatók által felolvasószínház formájában bemutatott darab meglehetősen sikert aratott, Pethő Anikó színésznő rendezte. A közönség akkor csodálkozhatott rá, hogy Szabédinak milyen izgalmas szövegei vannak, ilyen típusúak is, és nemcsak nyelvészeti, irodalmi, fordítói munkássága van, hanem köze van a színházhoz is. Szabédi egyfajta újító volt, másfajta színházi nyelven kezdett el írni, nem a tipikus, két háború között elvárt dramaturgiát, illetőleg tematikát bontja ki, ami akkoriban elvárt volt, hanem egy egészen másfajta megközelítésből próbálja megújítani a színház, a színműírás nyelvét.

• Korábban említetted, hogy az EMKE a Szabédi Emlékházban tulajdonképpen Szabédi emléket őrzi és kutathatóvá teszi. Beszelnél-e arról, hogy miként alakult ki a Szabédi-napok hagyománya?

Az első Szabédi-napokat 1992 májusában szervezték meg, és az idén 28. alkalommal szerveztünk Szabédi-napot. Az emléknapi Kántor Lajos nevéhez kapcsolódik. A Szabédi Emlékház, ahol mi beszélgetünk, Szabédi László, született Székely László gyermekségének színhelye volt, ebben a családi házában nőtt fel. A család, az édesapja, az édesanyja, a testvérei ide költöztek a boldog békeidők utolsó évében. Az édesapja, szabédi Székely Sándor a szabédi földjeit adta

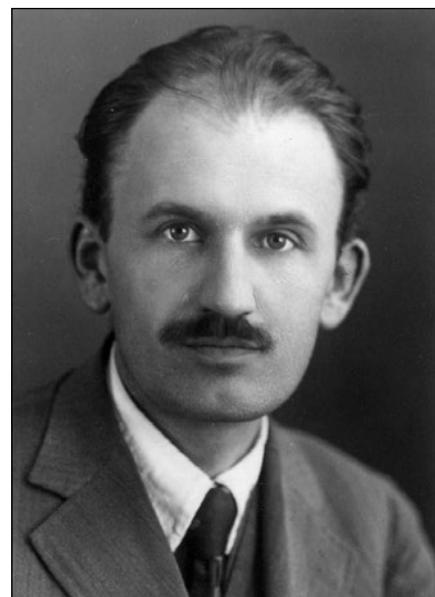
el azért, hogy a gyerekeit Kolozsváron neveltethesse. Ő állomásfőnök volt, ezért sokat utaztak és költöztek, ezért is született Szabédi László, ha úgy tetszik, véletlenszerűen Sáromberkén. Nem is kötődött különösképpen Sáromberkéhez. Aztán idekerültek Kolozsvárra, és itt cseperedett fel, ebben az udvarban. Az épület egy patocsos hóstáti ház volt, a szülei maguk is kertészkedtek itt.

Ezt a házat 1990-ben a nővére, Székely Rozália az EMKE-re hagyta a célból, hogy a Szabédi életműve közismertté váljon, legyen a házában egy állandó Szabédi-emlékkiállítás, emlékszoba. Székely Rozália fivére halála után is nagy figyelemmel követte aztán az újra felfedezett Szabédi recepcióját. Gyűjtögette a cikkeket, szépen elrendezgette, a hagyatékban most is vannak olyan palliumok, amelyeket ő rendezett el és begyönyörűen. Amikor Kántor Lajos elkezdett foglalkozni a Szabédi-hagyatékkal, akkor ezekből az anyagokból dolgozhatott már.

Az azóta eltelt 28 év hosszú idő. Az emléknapiak révén kialakult egy Szabédi-kultusz, olyan rituálékkal, mint a koszorúzás itt, az emlékszobánál és a Házsongárdi temetőben (ahol idén Gyerő Dávid főjegyző mondott imát), tudományos, interdiszciplináris konferencia, műhelybeszélgetések szervezése és a kiutazás Szabédra, aminek szintén kialakult a maga megszokott rendje. Néhány év óta ez a második nap kimaradt (a Szabédra való kirándulás és a szabédiakkal való találkozás, beszélgetés, ünnepi istentisztelet), de örülök, hogy most, halálának hatvanéves évfordulóján ez újra a program része lett. Jenei Sándor lelkész úr és a szabédi unitárius közösség nagyon nagy szeretettel fogadott minket, és a gyerekek nagyon szépen mondták Szabédi verseit, igazán jó, Szabédihoz méltó ünneplés volt. Erre a kirándulásra kijött a konferencián is előadó Berki Tímea és Vetési László is, Vetési László

lő felszólalt a templomban is, beszélt a Mezőség jeles szülöttéről.

Az ideai Szabédi-napok témája az otthonosság – idegenség volt. Minden évben egy téma köré szervezzük ezeket a napokat, nagyon sokféle tematika került már terítékre az elmúlt huszonhét év alatt: Szabédinak az intézményekhez való viszonyulása, külön a *Termés* folyóirat, a kollégiumok kontextusa, a korszak, az életműnek tényleg sok kapcsolódási pontját lefedve. Az idén arra gondoltam, hogy az otthonosság és idegenség tematikai kapcsolódására fűzzük fel a 2019-es napokat, annál is inkább, mert az életművét vizsgálva azt érzékeltem, hogy volt neki egy ott-hontalanság-alapélménye.

Szabédi László

• Honnan származhatott ez az ott-hontalanság-élmény?

Említettem, hogy Sáromberkén született. Szabédinak, amikor meg kellett fogalmaznia, hogy kicsoda, amikor meg kellett határoznia valamilyen módon mások előtt magát, akkor születési helyének említése, hovatartozása nem egy magától értetődő dolog volt számára. Időbe telt, ameddig saját magának is megfogalmazta, hogy ő „nem otthon” született, és talán ez az oka, hogy kialakult ez az ott-hontalanság-alapélménye. Így ezt az elképzelt, megteremtett és szülei ré-

vén is örökölt szabédi kötődést emelte ki és azonosult a szabédi-sággal. Aztán, amint azt tudjuk, fel is vette ezt a nevet. Tizenkilenc évesen ment el először Szabédra, felnőtt korában, így lett szabédivá. Van egy nagyon szép szövege: 1943-ban egy rádióbeszélgetésre kérte fel Cs. Szabó László, hogy valljon a szülőföldjéről, és ez alkalommal mondta el, hogy Kolozsváron nagyon sok ember olyan otthonosan érzi magát, otthonosan viselkedik, míg ő, bár harminchat éves, Kolozsváron nőtt fel, mégsem tud olyan otthonosan viselkedni.

Ekkor nagyon líraian, szépen megfogalmazta a Szabédhoz való kötődését, majd elmondta, hogy szülőházában, a mostani Szabédi-házban ők úgy éltek a mindennapjaikat, azt az életmódot folytatták igazából a szülők, mint Szabédon.

• **Ha kulcsszavakban kellene megfogalmazni ennek a sokoldalú személyiségnek a kutatható életművét, akkor miket emelnél ki?**

Dramaturgia, lapszerkesztés, költészet, fordítás, egyetemi oktatás, egyetemi könyvtárosság. Rövid ideig a Székely Nemzeti Múzeumnak is volt igazgatója, munkatársa, ehhez kapcsolódó fennmaradt hagyatéki anyag is van itt. Tényleg

Szabédi leánytestvéreivel (kb. 1927)

nagyon széles körű ez a tevékenység, ami hozzá kötődik.

• **Mi az, ami még nem volt alaposan felkutatva, feldolgozva, kiadva az életművében?**

Teljes levelezést még mindig nem adtunk ki. A megjelent kötet nyilván egy nagyon gazdag válogatás, de levelek közreadása kapcsán az ember persze fontolgatja, hogy például a családi levelezés bekerüljön-e? Végül félretettük: ilyenkor az ember azon is gondolkodik, hogy ez mennyire szolgálná a nagyközönség kíváncsiságát. Nem kértük még ki a Szabédi követési aktáit – és ez egy újabb kutatási terület lehetne. Nyilvánvaló, hogy őt a Szekuritáté megfigyelte, követte. Halálának is ez volt az egyik oka, hogy túlságosan fogyott körülötte a levegő, nemcsak azért, mert politikailag ellehetetlenült a napi munkája is a Bolyai Egyetemen, ahol egyre több kötelező szöveget kellett gyártani, így nem tudott az érdemi tanítói-kutatói munkára figyelni, hanem részt kellett venni mindenféle kötelező pártüléseken és fejtágítókon. A közlési tere is fogyott, nem beszélve a legfontosabbról, hogy az a szabad tér, amiben korábban az értelmiség működhetett, teljesen felszámolódban volt. Ezen a területen biztos, hogy olyan dokumentumok kerülhetnek elő, amelyek eddig még nem ismertek, és árnyalhatnák az eddigi tudásunkat róla, környezetről, kapcsolati hálójáról. A követési anyagokat ugyanakkor figyelemmel és óvatosan, körültekintően kell kezelni, alapos kritikával, más dokumentumokkal egybevetve, de biztos, hogy izgalmas feladat lenne.

• **A mai fiatal olvasók találhatnak-e olyan kapcsolódási pontokat, amelyek által megnyílik előttünk az életmű? A 21. század embere elég távol került attól, ami a 20. században történt, bár nyilván hatással van rá a kommunizmus...**

Idegennek tűnhet, mert nem ismert. Attól a pillanattól fogva, hogy valaki felnyitja Szabédi versesköteteit, azon nyomban tud a szövegekben kitapintható általános emberi alapélményekhez kapcsolódni. Nem egy földönkívüli volt ez a Szabédi László... Már akkor írogatott verseket, amikor az unitárius kollégium diákja volt. Ez a verselői hagyomány a családban öröklődött, hiszen apja is, nagyapja is verselt. Szabédi az elején nyilván Szabolcska Mihály vagy Petőfi stílusában írt, de hamar önálló hangjára lelt, aztán alakította, formálta a maga költői életművét. Visszatérve a mai befogadhatóságra: rövid írásai, kritikái, nagyobb epikus művei sok olyan alapélményt dolgoznak fel, vagy akár a színdarabjait is említhetném, amivel tényleg lehet azonosulni, s ehhez nem kell mást tenni, csak fel kell ütni azokat a könyveket.

• **Említetted korábban, hogy Szabédi az unitárius kollégiumban végzett, illetve később teológiai hallgató is lett. Beszéljél arról, hogy miként viszonyult az egyházához?**

Szabédi nagyon tipródó személyiség volt. Mint ahogyan mindannyian keressük a magunk útjait, kipróbálunk lehetőségeket, ő is ezt tette. Mivel hatványozottan, erőteljesen racionális személyiség volt, minden alkalommal, amikor intézményekkel került kapcsolatba, azt lehetne mondani, hogy igen kettősen viszonyult. Legalább annyira vonzódott, mint amennyire taszította az intézmény. Az otthonosság/idegenség kettőssége megragadható az ő intézményekhez való viszonyában is, bármely egyetemhez vagy a lelkészképzőhöz való viszonyában is. Mint teológiai hallgató, Strasbourgban is folytatta a tanulmányait, végül úgy döntött, hogy a lelkészi pálya számára nem egy olyan út, amely megelégedésére szolgálna. Ettől függetlenül Szabédi azt gondolta, hogy az egyházakra szükség van.

Dalban győngyöző imádság

SZÉKELY KINGA RÉKA

• Minden hívő ember ismeri a hit megnyilvánulásának számtalan gyönyörűségét. Az egyik legszebb hitbéli megnyilvánulás a vallásos énekek éneklése, mégpedig kórusban. Az idei, április 27-én Homoródszentpálon megszervezett egyetemes kórustalálkozó is meghozta a lelki megtisztulás, a lelki töltekezés lehetőségét minden résztvevő számára.

A főtisztelendő püspök úr imádsága és főpásztori üzenete volt a méltó nyitánya ennek a rendezvénynek.

Minden fellépő kórus, dalkör egyediséget hordozott, különleges módon gyarapította lelkeségünket. A székelykeresztúriak Tódor Éva karnagy vezetésével megmutatták, hogy értékes dallam- és szövegkincset rejt unitárius énekeskönyvünk, és mindenekelőtt a mi kötelességünk, hogy az unitárius énekeskönyv rejtett kincseit megszólaltassuk. A sepsiszentgyörgyiek Karácsony Gabriella karnagy vezetésével arról győztek meg minket, hogy a legszakszerűbben vezetett kórusnak sincs értéke, ha a tagok között, mint kötőanyag a kövek között, nem erős a szeretet. Hisz üresen csengő lesz az ajkakon az ének, ha a szívben nincs szeretet. Az olthévíziek, Sylvester Piroska karnagy vezetésével, szép bizonyosságot tettek a felekezeti közötti együttműködésről. Éneklésük arról győzött meg, hogy a mindenható Isten felé számtalan különböző úton lehet eljutni, de célba csakis akkor ér a hívő ember, ha a mellette élő, éneklő hitét is tiszteletben tudja tartani. Az árkosiak, Márk Attila karnagy vezetésével, az évszázados énekes hagyomány kortárs kincsörzöiként szólaltak meg, bizonyosságot téve arról, hogy az elődök kitartó, nemes munkájának a jelenben is van folytatása, mert a vallásosság nem csak a szóban, hanem a dalban és a tettben is meg kell mutatkozzon. A várfalviak, Fodor Melinda karnagy vezetésével, a férfienergia egyházat és gyülekezetet építő erejéről

győzött meg minket. Amikor a fiatal és a meglelt férfiak egyaránt meg merték mutatni lelküket úgy, hogy egy nő vezényelte az éneklést, ezzel ékes bizonyosságát adták annak, hogy vallásunk és egyházunk a férfi és a nő életet teremtő szerepköreit Istennek tetsző érték-egyenlőségben valósítja meg. A brassóiak Kádár Gábor karnagy vezetésével a nyelvi kisebbségben élő egyháztagoknak az anyanyelvhez és az egyházi hagyományokhoz való hűségét példázták. Az egyház nem a mindennapi életből való kiszakadást táplálja, hanem megpróbál a mindennapi élet teljes területén erőt nyújtani az embereknek, lelki erőt és testi nyugalmat szolgáltatva a közös éneklés által is.

A székelyszentmihályi citerások Nagy Márta Izabella vezetésével e különös hangzású ősi hangszerrel és népdalaink újjászületést adó erejével táplálták lelkünket. *Szép a Nyikó, s a vidéke, becsületes, jámbor népe* – énekelte a tizenéves és a nyolcvanéves egyaránt, mi pedig megnyugodtunk abban a reménység-erősítő tudatban, hogy őseink hangszerei és dalai, velük együtt világnézetük szépen beépül a mi kortárs, technikailag nagyon fejlett világunkba.

Amikor a Tordai Magyar Dalkör Balázs Győző Balázs karnagy vezetésével megkezdte éneklését, bennünk a tavalyi, 450. jubileumi év ünnepi hálaadása ébredt fel, amikor az 1568. évi tordai országgyűlésre emlékezve a Kárpát-medencei történelmi magyar és román egyházakkal közösen adtunk hálát a 450 évvel ezelőtt kihirdetett vallásszabadságért. A tavalyi tordai hálaadáson a tordaiak lelkendezve mondták: 1945 óta nem gyűlt össze ennyi magyar, és nem hangzott el ennyi magyar beszéd és ennyi magyar ének egy helyen. A dalkör a nemzeti, anyanyelvi identitás megőrzésének egyik, évszázados hagyományokkal rendelkező oszlopa Tordán. A nagyjaitaik Fehér Orsolya

karnagy vezetésével a polgáriasult erdővidékiek műveltséget nagyra értékelő hangulatával lepték meg a kórustalálkozót. Bármilyen nehéz legyen is a falusi élet, a lelket és az elmét pallérozva minőségi életvitelt lehet és kell megvalósítani, és ezt segíti elő a daloskör. A felsőrákosiak Fábri Emília karnagy vezetésével a női energiák szépségével töltötték be a templomot, amint elkezdtek énekelni. Mintha anygalkórus szólalt volna meg, lágyan és édesen szólta a dal, elcsendesített, megnyugtató, lelkünkben mindent elnémított, mi háborúról vagy vetélkedésről szólt. A homoródalmásiak olyan szépen énekeltek Rigó Ildikó karnagy vezetésével, mintha az énekesmadarak harmonikus dalát is túl akarnák licitálni. Ezúttal is megköszönöm nekik, valamint a homoródalmási egyházközségnek, iskolának és polgármesteri hivatalnak, hogy a jubileumi évben házigazdái voltak az egyetemes kórustalálkozónak. Köszönjük vendégszeretetüket és egyházunk iránti ragaszkodásukat.

László Árpád, a székelyudvarhelyi 1. számú és Vas Székely Piroska, a 2. számú egyházközség karnagya az unitárius énekeskönyv angol nyelvű, de magyar nyelvre fordított dalaival kedveskedtek.

A homoródszentpáliak Tódor Katalin karnagy vezetésével bebizonyították, hogy nemcsak a vendég-

szeretettük, de az éneklésük is minőségi. Illesse köszönet a homoródszentpáli híveket, falubelieket, valamint a lelkészt és a gondnokot, hogy részt vállaltak ennek a rendezvénynek a szervezésében, és nagy szeretettel fogadtak minden résztvevőt. Köszönet a homoródszentpéteri segítőknek, annak a mágikus számú tizenkettőnek, akik magukénak tekintették a rendezvényt és szívvel-lélekkel segítettek.

Az egyetemes kórustalálkozó díszvendégei Szász Csaba olthévízi származású, szentábrahामी tanár gitárosai voltak, szám szerint negyvenen, akik a magyar nemzeti vonalú könnyűzene legendás alakjaitól tanult énekekkel kápráztattak el. Őket Major László datki lelkész kísérte, Szász Csabával ők ketten a megálmodói és kivitelezői a datki gitártáboroknak. Háromszázötvenen énekelünk, sírtunk, tapsoltunk, kacagtunk. Szavakkal nehéz leírni, hogy miként valósult meg a csoda Homoródszentpálon, azon a tekintélyes szent helyen, de mi, akik ott voltunk, tudjuk, mert megtapasztaltuk, hogy a csoda, a lélek újjászületésének csodája ott megvalósult.

Legyen hála a mindenható Istennek, hogy annyi bajjal terhelt életünk, oly sok aggodalmunk közepette megadta a lelki töltekezés lehetőségét Homoródszentpálon, ahol az énekelte ima meggyógyította sebeinket.

Látogatás az anyaországba

A 2018. októberi tiszteletbeli székely címetek adományozó oklándi találkozó résztvevői emlékezhetnek arra, hogy Kövér László házelnök Országház-látogatásra hívta meg a kis oklándi gyerekeket. Ehhez a felhíváshoz csatlakozott Ézsiás Vencel hagyományőrző őrnagy és Fábry Szabolcs polgármester, előbbi kishuszár-táborba, utóbbi Nagyvácszonyba hívta őket.

Az utazások tulajdonképpen szervezése 2019 januárjában kezdődött el. Az időpont a tavaszi szünidőre esett, az indulás napját főleg a gyerekek várták izgatottan. Az oklándi gyerekekhez csatlakozott a székelyudvarhelyi és marosvásárhelyi huszárok gyerekcsapata is, így összesen 32 gyerekkel, 6 kísérővel és a két szervezővel mintegy 40-en vágtunk neki a sok titkot és meglepetést tartogató útnak.

12 órai utazás után érkezett meg a csapat Budapestre, ahol a házelnöki hivatal vendégszeretét élvezhettük, hiszen ők szervezték meg a szállás és az étkezés mellett a budapesti programok egy részét is.

Április 24-én, a népviselet napján mindannyian népviseletbe öltözve indultunk Budapest nevezetességeit felfedező sétánkra. Sétáltunk a Körúton, a Váci utcában, a Duna-parton, majd a Szent István-bazilika előtt tartottunk egy kis pihenőt, megkóstoltuk a híres Gelato Rosa fagyizó különlegességét, a rózsa alakú kézműves fagyit. Innen a Szabadság téren át az Or-

szágházhoz sétáltunk, ahol a budapesti rendőr-főkapitányság képviselői díszruhában fogadtak, majd ajándékokat adtak nekünk. Megtekintettük az őrségváltást, majd beléptünk az épületbe, ahol ízletes ebéddel vártak házigazdáink. Ebéd után megcsodáltuk az épületet, és találkoztunk Kövér László házelnök úrral, aki a találkozó végén mindenkinek az Országházat és a Szent Koronát bemutató kiadványokat ajándékozott.

A találkozó után a budapesti tömegközlekedési eszközöket próbáltunk ki, hajóval, villamossal és metróval mentünk vissza a szállásra. Másnap folytattuk Budapest felfedezését, a Hősök terére mentünk, majd a városligeti séta után az állatkertet látogattuk meg. Az Országgyűlés irodaházában elfogyasztott ebéd után a budai várba vonultunk, ahol megcsodáltuk a Halászbástyát, a Mátyás-templomot, a királyi palotát.

Fáradtan, de boldogan indultunk a kirándulás második állomása felé, Simonpusztára. Még a szervezőket is sok meglepetés fogadta: a táborban az erdélyi gyerekeken kívül még 40 magyarországi kishuszár is részt vett, és a felnőtt hagyományőrzők sok csapata is képviseltette magát, hogy a három nap alatt ki-ki a saját területéről szakszerűen oktassa majd a leendő kishuszárokat.

A legnagyobb élmény a szállás volt, hiszen a gyerekek igazi táborozókként katonasátrokban aludtak, reggel hétkor kúrtszóra ébredtek, majd a reggeli torna után a vezetők a körletekben ellenőrzést tartottak.

A több mint hetven gyereket tíz rajba osztották, mindannyiuknak tíz helyen kellett huszársággal kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismereteket elsajátítani, majd feladatokat kellett végrehajtsanak a rajok, egymással versenyezve. Tanultak lovaglási alapismeretekről, lószerszámozásról és lóápolásról, fegyverekkel ismerkedtek elméletben és gyakorlatban (ágyú, karabély), vívtak, meneteltek. Szombaton díszszemlét tartottak, ahol a résztvevők viseletben vagy egyenruhában vonultak fel, majd az ünnepélyes zászlófelvonás után egy csodálatos lovasbemutatót tekinthettek meg, amelyet a magyarországi Magyar Huszár és Katonai Hagyományőrző Szövetség mutatott be. Estéknként táncház és éneklés zárta a napot. Vasárnap megtekintették a *Nyolcvan huszár* című filmet, majd a rajok közti verseny győzteseinek kihirdetése után az összes résztvevővel közös csatajelenetet játszottak el mindenkori örömeire. Sokak kedvence volt a solymászbemutató.

A táborban való részvétel által a gyerekek fegyelmet, pontosságot, az állatok és emberek iránti tiszteletet, megbecsülést tanultak, a történelmi múltunkról és hagyományainkról nemcsak tanultak, hanem meg is élték azokat.

A kirándulás harmadik állomása Nagyvázsony volt, ahol a vadonatúj Igásló Központban volt a szállásunk. Bár rövid volt az itt-tartózkodás, mégis élményekkel gazdagodtunk e két nap alatt is. Első nap a Balatonhoz mentünk, Balatonfüreden sétáltunk, majd Tihanyban megtekintettük az apátságot. Visszatérve Nagyvázsonyba bebarangoltuk a Kinizsi-várat, és a

falu különleges idegenvezetője, egy elektromos kisbusz, az E-Busz segítségével megismerkedtünk e csodálatos, élni akaró falu nevezetességeivel. Vacsora után házigazdánk, Fábry Szabolcs Kinizsi Pállal kapcsolatos izgalmas vetélkedőt szervezett számunkra, amelyet Kelemen Levente villámkérdésekkel egészített ki az elmúlt napok eseményeiről és látnivalóiról.

Az utolsó nap több meglepetést is tartogatott: reggelire a híres nagyvázsonyi kiflit kóstolhattuk meg, útravalónak is kaptunk belőle. Ebéd után Veszprémbe mentünk, ahol a Veszprém Megyei Rendőrkapitányságra vezetett utunk. Itt Anda György ezredes szervezésében, Tarcsa Csaba tábornok közbenjárására rendőrségi bemutatókat láttunk, a legizgalmasabb rész a kutyás bemutató, illetve a különböző rendőrségi fegyverek és eszközök, járművek megtekintése volt. Ajándékokkal is kedveskedtek nekünk. Az utolsó néhány óra is újabb meglepetés volt, 3D-moziba mentünk, ahol megtekintettük a vadonatúj *Bosszúállók: Végjáték* című izgalmas kalandfilmet.

Kilenc nap, sok meglepetés, újdonság. Csillogó gyerekszemek, kíváncsi, érdeklődő, hálás táborozók, segítőkész szülők, sok önfeledt nevetés, vidám beszélgetések, nagyon finom ételek, kedves és nagylelkű házigazdák, programszervezők, vendéglátók, csapattársak. Nehéz néhány szóban összefoglalni a sok élményt. De tudjuk, hogy ezek az élmények mélyen bevődtek a résztvevők szívébe és lelkébe. Öröm volt veletek együtt lenni! Köszönjük!

KELEMEN ÉVA és LEVENTE

A kalendárium rejtvénypályázatának eredményei

A 2019. évi rejtvénypályázat kijelölt határidejéig, május 1-jéig összesen 33 megfejtés érkezett be. A beküldött szelvényekből 18 bizonyult helyesnek, míg 15 szelvény hibás megfejtéseket tartalmazott. A helyes megfejtők között öt elektronikai gépet sorsoltunk ki.

Az **I. díjas Nemes Klára** (Déva) nyereménye egy Heinner márkájú konyhai robotgép. A **II. díjas**

Bartha Júlia (Dicsőszentmárton) nyereménye egy Bosch márkájú kenyérpíró. A **III. díjas Jónás Ibolya** (Homoródújfalú) nyereménye egy Philips márkájú hajszárító. A **IV. díjas Jónás Jácinta** (Homoródújfalú) nyereménye egy Star-Light márkájú konyhai mérleg. Az **V. díjas Kertész Erzsébet** (Dicsőszentmárton) nyereménye pedig egy Tefal márkájú mérleg.

A nyertesek az ajándékokat lelkészeiktől vehetik majd át. Gratulálunk minden egyes megfejtőnek, reméljük, jól szórakoztak, és a következő években is hűségese olvasóink, rejtvényfejtőink maradnak!

Ahol Kelet és Nyugat találkozik

A János Zsigmond Unitárius Kollégium 11 másik ország 24 iskolájával együtt Romániából egyedülként tagja az Európai Iskolák Hálózatának (European School Network, röviden ESN). A szervezet célja a kapcsolatépítés, egymás kultúrájának és iskolarendszerének megismerése, határokat átívelő barátságok szövése cserediák-programok által. A program nagy előnye az, hogy a diákok csak az útiköltséget kell állják, szállásra, étkezésre és programokra nem kell költeniük, hiszen azt a fogadóiskola és annak diákjai, illetve családjaik biztosítják. A vendéghiát általában egy hetet tölt egy idegen országban úgy, hogy egy helybeli diák családjánál lakik. Így nemcsak a turistalátványosságokat láthatja, de bepillantást nyerhet egy család mindennapjaiba is.

2019 áprilisában iskolánk 5 diákjával részt vettem az Isztambulban szervezett 2. ESN Drámafesztiválon. Éltre szóló élmény volt egy olyan nagyvárosban járni, amelynek lakossága (jelenleg kb. 20 millió fő) meghaladja országunk össznépségét. Konstantinápolyként a rómaiak hozták létre, az oszmán uralom alatt átalakult, most pedig már büszkén éli életét a közel százéves köztársaságban. A boszporuszi hajókázás, a Hagia Sophia és a Kék Mecset meglátogatása csak hab volt a tortán.

Isztambulban a nikábot (a szemem kívül az egész testet fedő ruhadarab) vagy hidzsábot (a hajat eltakaró

kendő) hordó nők mellett sétálnak a miniszoknyás, festett lányok és asszonyok. A történelmi városrészek mellett felhőkarcolók emelkednek. A helyiek az utcán eszik a kagylót, a turistákat pedig pincérek sokasága vadássza a vendéglők előtt, a fenyőfa mellett pálma nő, az állami iskolákban arabot, a magániskolákban angol tanulnak a diákok. Ami talán a legmeglepőbb volt számunkra, az a hazaszeretet: április 23-án, nemzeti ünnepükön épület nagyságú zászlók díszítették a várost, a gyerekek műsorát lelkesen énekel hazafias énekek zárták, a város tele volt első elnökük, Atatürk képeivel, akinek a személyi kultuszához hasonlót sosem tapasztaltunk. A keleti udvariasság és a nyugati nyitottság találkozása ez a város, érdemes meglátogatni.

RÁCZ MÁRIA

Akik előttünk jártak

Lassan elmennek közülünk egy évszázad tanúi. Korporsójuk egy-egy kérdőjel. Megtanultunk-e tőlük mindent, amit kellett? Mit is? Kimérten élni, lelkiismeretesen dolgozni, küzdeni? Belső (lelki és hitélet) és külső (házunk, udvarunk, kapunk eleje) környezetünk szépségét munkálni? Istentől kapott talentumainkat csiszolgatni: türelmet, hitet, hálát, kitartást, tanulási vágyat, múltunk ismeretét stb.?

98 életével ilyen tanú volt özv. Kénosi Mihályné szül. Dénes Erzsébet. Személyében gyülekezetünk legöregebbjét búcsúztattuk. Az *Unitárius Közlöny* nevében is elköszöntem tőle, hiszen alig két évvel ezelőttig rendszeres előfizetője és olvasója volt a lapnak. 93 éves volt id. Ballók Ödön. Tudják, mit jelentett a II. bécsi döntést követően a Romániában maradt határvidéki (Székelyerzs, Datk, Alsórákos) magyar tizenéveseknek a német és orosz csapatok között frontvonalban, erőszakkal elhurcolva, halálra ítélve lövészárkot ásni? Néhai atyánkfia ilyen körülmények között volt tinédzser. A hatalom cinizmusa 1990 után: önkéntes tereprendezen vettek részt. A világháló YouTube-csatornáján találnak egy kisfilmet az elhur-

coltak vallomásaival: *Túszul ejtett hónapok*. Ajánlom figyelmükbe. Érdeemes látni, hogy azokban az időkben mennyit jelentett egy emberi élet.

Isten nyugtassa őket. Talán megtanultuk, amit lehetett, és azt is, amit kellett.

DEMETER SÁNDOR LÓRÁND

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár:

dr. Ferenczi Enikő
0740 063 767

Marosvásárhely:
Pavelka Attila
0723 515 921

Sepsiszentgyörgy:
Buzogány Csoma Csilla
0742 512 574

Székelyudvarhely:
Katona Dénes
0266 213 100

SZERETETSZOLGÁLAT

A születés hete Székelykeresztúron

LŐRINCZI-SIMÓ ORSOLYA

• Nagy izgalmakkal és gyermeki kíváncsisággal kezdtük május második hetét mi, a Gondviselés Segélyszervezet székelykeresztúri munkatársai, ugyanis 9. alkalommal szerveztük meg a születés hete rendezvénysorozatot. Ennek keretében a Gondviselés Segélyszervezet helybeli működésének 10. évét is megünnepeltük a rendezvény zárónapján.

A rendezvénynapokat május 6-án egy csodálatos képiállítással nyitottuk: Korpos Andrea képzőművész *A nő teremtő, alkotó ereje* című összeállításával. Ezt követte Palló Csilla Tímea Aviva-módszert oktató előadása és nyílt órája (gyógytorna a hormonokért), amely késő estebe nyúlt a jó hangulatnak és az érdeklődőknek köszönhetően. Kedden a Berde Mózes Unitárius Gimnázium óvodapedagógusai *Varázsspercek nagyszülőkkel* címmel interaktív játékos foglalkozást szerveztek. Szép számban érkeztek nagyszülők a kis unokákkal, együtt tölteni el a játékokkal, énekléssel és nevetéssel teli órát. Ezt követően is kedvezett a program a nagyszülőknek, nagymamáknak, édesanyáknak, gyerekeknek, mert Csiszér Orsolya érkezett hozzánk, aki betekintést engedett a vegetáriánus táplálkozás világába. Nagyon érdekes ízvilágú, finom kóstolókat is hozott nekünk, megosztva velünk néhány egészséges, csak nyers gyümölcsből, olajas magvakból előállítható finomság receptjét. Szász-Cserey Katalin lelkész *Meseterápia felnőtteknek* elnevezésű interaktív programja zárta az estét. Másnap ugyanő tartott meseterápiás foglalkozást óvodás gyermekeknek, *A mesék segítő ereje* címmel. Délután az anyukák egyik kedvelt tevékenységére is sor került, a *Bababazár*ra, ahol baba- és gyerekruhákat adhattak el, illetve vásárolhattak csemetéiknek. Ezt követően a Mezevár Napköziotthon óvodapedagógusai előadásában mesedramatizálást láthattak a kisgyerekek. A napot a Lelkes zenekar *Gyere velem táncba* című előadásával

zártuk, Nemes Annamária zene szakos tanárnővel és Józsa Levente néptáncoktatóval. Csütörtökön az *Órangyal* – a súlyosan sérült gyermekek közösségi – programját követően *Nő születik* interaktív beszélgetésen vettünk részt dr. Kraft Hunor Norbert szülészorvos-nőgyógyász vezetésével. Péntek reggel *Bekukantóval* kezdtük a napot: a Kismamaklub ellátotta a helyi bölcsődébe, ahol szeretetteljesen fogadtak a kedves, mosolygós dadusok. Délután Vassy Ágnes nőikör-vezető, személyiségfejlesztő konzulens, alternatív módszerekkel segítő szakember tisztelt meg bennünket jelenlétével, előadásával, *Anyák gyermekeik tükrében* témában. Lehengerlő, elgondolkodtató órák voltak.

Szombaton (május 11-én) került sor a születés hete rendezvénysorozatunk fénypontjára, a babakocsis felvonulásra, amelyet megelőzött a *10 év képekben* kiállítás. Ennek keretében a rendszeres programjainkat vezető szakemberek magukról és a Gondviselés Segélyszervezetenél folytatott tevékenységeikről számoltak be meghívottainknak, ezután pedig képek kivetítésével nosztalgiáztunk az elmúlt 10 évről. A babakocsis felvonulás Székelykeresztúr híres Gyárfás-kertjébe vezetett, ahol három tavaly született kisgyerek leplezte le a kortárs székelykeresztúri gyermekek nevével ellátott táblát. Zárásként dr. Tódor Csaba helybeli unitárius lelkész kért isteni áldást a 121, tavaly született székelykeresztúri csecsemő örömeire ültetett hársfára, valamint a gyermekek és hozzátartozóik életére.

Tartalmas, élménydús hetet tudhatunk magunk mögött, és bízunk abban, hogy kitartóan és lelkesen végzett munkánk nyomán a jó Isten áldásával évről évre újra megünnepelhetjük a jövődében születendő gyermekeket, valamint a Gondviselés Segélyszervezet további kerek születésnapjait. A rendezvénysorozat és az elmúlt évekbeli működésünk kiemelt támogatója a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. és a Magyar Unitárius Egyház.

Beszámoló célirányos egyházi adománygyűjtés eredményéről és köszönetnyilvánítás

A Magyar Unitárius Egyház főhatósága folyó év január 31-én adományozási felhívással fordult egyházközségeinkhez és minden adakozó szándékú személyhez. A gyűjtés célja a budapesti Ráday utcai kollégiumban keletkezett tűzeset halálos áldozata családtagjainak megsegítése, illetve a tűzkárok enyhítéséhez való általános hozzájárulás volt.

Általános eredményként megállapítható, hogy a január 23-i tragikus tűzesetnek nemcsak a híre ter-

jedt el széles egyházi körökben, hanem a felhívás nyomán kifejezett segítő szándék is számottevőnek bizonyult. A hat erdélyi unitárius egyházkörben 36 egyházközség, a főhatóság és a Gondviselés Segélyszervezet összesen 10 440 lej pénzsegélyt ajánlott fel, amely összeg kiegészül a magyarországi egyházkerület 100 000 Ft adományával. Eszerint egyházszerter mindösszesen 11 909 lej, azaz napi árfolyamon 800 000 Ft adomány gyűlt össze, amely összeget maradéktalanul célba juttattunk.

Egyházunk főhatósága – jelen közlemény által is – köszönetet nyilvánít minden adományozónak!

AZ EGYHÁZI KÉPVISELŐ TANÁCS ELNÖKSÉGE

Alkalmi szociális szálláslehetőség

A Gondviselés Segélyszervezet és az érintett egyházközségek hét erdélyi városban ingyenes szálláshelyet biztosítanak rászoruló betegeknek és/vagy kísérőiknek, akik műtétre, egészségügyi vizsgálatra vagy kezelésre érkeznek.

Az alkalmi igénylésekkel a következő személyekhez lehet fordulni:

- **Kolozsvár:** Vagyas Attila (0740 133 027);
- **Marosvásárhely:** Kiss Matild (0365 449 315);
- **Brassó:** Kádár Gábor (0743 576 524);
- **Sepsiszentgyörgy:** Pavelka Éva (0724 095 999);
- **Csíkszereda:** Solymosi Alpár (0742 153 716);
- **Székelyudvarhely:** Simó Sándor (0744 299 238);
- **Dicsőszentmárton:** Szentgyörgyi Sándor (0742 185 443).

NŐK VILÁGA

Egy generációk közötti szeminárium tanulságai

NAGY GIZELLA

• Április 10–13. között New Yorkban többgenerációs szemináriumot szervezett a UUA (Unitarian Universalist Association), az amerikai Unitárius Univerzalista Egyház és a UU-UNO (Unitarian Universalist-United Nations Office), az Egyesült Nemzetek Szervezete Unitárius Univerzalista Irodája. A szemináriumon a Nemzetközi Unitárius Univerzalista Nők Szervezete, az IWC (International Women Convocation) is képviseltette magát. Az IWC által kaptam meghívást, mint a szervezet nemzetközi képviselőinek egyike. A másik két meghívott Elgiva Dora Shullai Indiából, a Khaszi-hegyekből (Khasi Hills) és Elvira Villagrancia Peras Sienes a Fülöp-szigetektől, Dumaguete-ből. Két kerekasztal-beszélgetésen próbáltunk válaszolni a feltett kérdésekre.

A szeminárium témája érdekes volt: nemi egyenlőség és méltányosság egy interszekcionális világban. Az egyenlőség és a méltányosság kérdése szinte napirnden jelen van életünkben. Ezekkel a fogalmakkal jól el lehet kápráztatni a hallgatóságot, akár tudomá-

nyos előadás, akár kampányszónoklat vagy csak simán cselekvésre ösztönző beszéd formájában. De mit kezdjen egy erdélyi az interszekcionalitással, ezzel az idegen gyökerű, mégis naponta elhangzó kifejezéssel, amit nálunk általában csak a forgalommal kapcsolatos témákban szoktunk használni? Ha kicsit eljátszadunk a szóval, meglepő eredményekre juthatunk.

Én egy rongybabát helyeztem el egy útkereszteződésbe, így próbáltam képi környezetet teremteni a kifejezésnek. Próbáljuk csak ki, rajzoljuk le. Középen áll az egyén, az én esetemben a rongybaba, és ott vannak az utak. A nagy, széles utak, mint az életkor, a vallás, a faj, a nemiség, és vannak a mellékutak, amelyek ezekből a főutakból indulnak. Ilyenek az életkorból fakadó generációs különbségek, az idő, a mentalitás, a biológiai és sebességbeli különbségek. De erdélyi szempontból ott van a vallásból fakadó felsőbbrendűségi érzés vagy kisebbségi státusz, vagy a származásból eredő identitásbeli, etnikai különbségek. És végül a nemi különbségekből kiinduló mentalitás, a jövede-

lem, a hierarchiában elfoglalt helyből fakadó kiszolgáltatottság. De vannak ösvények is, amelyek az egyén körét jelentő metszéspontban, az interszekció közepében futnak össze. Ilyen a neveltetésből, iskolázottságból, társadalmi rétegekből, a jövedelemből, a kultúrából eredő különbség, másság, vagy a családon belüli erőszak, azaz fizikai erőkülönbség. És ezek az utak mind két nagy háttérmezőben helyezkednek el. Az igazságszolgáltatás és a politika mezejében.

Azt már a közúti forgalomból is tudjuk, hogy az útkereszteződések néha nagyon gyors választás elé állítanak. Néha másodpercek töredéke alatt kell dönteni és kiválasztani a helyes utat, amit ha elhibázunk, sokszor nehezen helyrehozható vagy visszafordíthatatlan kárt kell elszenvednünk. Ez a mindennapi életben sincs másként. Hozzá kell még tennem, hogy az interszekcionalitás vagy metszetelmélet fejtegetésének két fontos eleme a hatalom és a privilégium. Kinek a kezében van a hatalom? Ki érzi magát privilegizáltnak és miért? Amikor rád néznek vagy megszólalsz, hová, melyik társadalmi rétegbe sorolnak, és ez a beazonosítás milyen hátrányokkal vagy előnyökkel jár? Ha egy afroamerikai olyan metszéspontba kerül, ahol a társadalmi helyzete, a nemi identitása, a faji besorolása miatt kiszolgáltatottá válik a környezetében jelen lévő személyeknek, akiknek a kezében van a hatalom és a privilégium, és ez még rasszista megnyilvánulásokkal is társul, akkor kicsi a valószínűsége, hogy meg tudja védeni magát. Hirtelen még a törvények értelmezése is megváltozhat. És ez már nem is olyan idegen az erdélyinek sem, hiszen itthon is találkozunk hasonló metszéspontokba/interszekciókba kerülő honfitársakkal.

Ha a saját példámon keresztül akarom bemutatni az erdélyi interszekcionalitást, azaz kereszteződéseket, akkor olyan metszéspontokban találhatom magam, mint generációs időhátrány, mentalitáskülönbség, vallási kisebbség, etnikai kisebbség, nyelvi kisebbség, kulturális különbség és nemi vagy társadalmi egyenlőtlenség és az ebből eredő jövedelmkülönbség. Ezek a kereszteződések nem feltétlenül jelentenek csupa negatív hatást, de mindenképp kihívások, küzdelmek elé állítanak, sokszor naponta. Ezek

nek a metszéspontoknak a középpontjában lenni mindenképp valamilyen szinten szorongást, hátrányos megkülönböztetést jelenthet, amit stresszhatásként élünk meg még akkor is, ha sikerül átkeretezni, adoptálni és pozitív irányban megélni őket. Ez az úgynevezett interszekcionális stressz.

A megküzdés sikeressége elsősorban a rezilienciánktól függ. A rezilienciánk az a rugalmas ellenállási képességünk, ami a sikeres megküzdésünket lehetővé teszi. A reziliencia tanulható, fejleszhető. A genetikai kódoltság mellett benne vannak a megtapasztalt minták, de benne vannak azok a sokszor bosszantó szülői vagy pedagógusi szólások, amiket gyermekként idegesítőnek vagy unalmasnak találunk. Ha olyan a munkahely, a közösség, a társadalmi strukturáltság, a politikai helyzet és az igazságszolgáltatás, hogy szinte naponta rossz érzést váltanak ki bennünk, akkor a megküzdésünk sikeressége bizonytalan, akkor nehezen elkerülhető a krónikus stressz kialakulása. Ez pedig hosszú távon a szervezetünk, az agyunk kimerüléséhez vezet, amit allosztatikus túlterhelésnek nevezünk. És ez bizony betegségekhez vezet, amelyek sok esetben visszafordíthatatlanok.

Interszekcionalitás

Az interszekcionalitás fogalmát a 90-es években Kimberlé Williams Crenshaw amerikai jogász vezette be a társadalmi egyenlőtlenség, a kiszolgáltatottság, a kirekesztettség, az elnyomás, a diszkrimináció egymásra hatásainak, metszéspontjainak vizsgálata kapcsán. Sebestyén Zsuzsa találóan fogalmaz: „A kirekesztett nők pedig ezeknek az utaknak a kereszteződésében állnak, ahol két vagy akár több egyenlőtlenségi dimenzió metszi egymást. A kereszteződésekben pedig igen magas a balesetek előfordulásának lehetősége, azaz az egyenlőtlenségek összeadódnak, megsokszorozódhatnak.”

Egyik legnagyobb élményem ezen a háromnapos szemináriumon a fiatalokkal való együtt gondolkodás és dolgozás csodálatos megtapasztalása volt. Okosan, felelősségteljesen és tisztelettel beszéltek. Minden beszélgetésben vagy cselekvéses feladatban aktívan részt vettek. És úgy gondolom, hogy őszinték voltak. Egyik kiscsoportos beszélgetésen az egyik nagyon fiatal csoporttársunk elmondta, hogy ő nagyon hálás ezért a csoportért. Megosztotta velünk, idősebbekkel örömteli tapasztalatát, miszerint mi nem is vagyunk „zoknik”, hanem nagyszerű, sok tapasztalattal rendelkező idősebb generáció képviselői vagyunk, akikkel élmény beszélgetni és együtt dolgozni. Ezen az őszinte vallomáson el lehet gondolkodni, de megsértődni semmiképp nem szabad. Én megtisztelve éreztem magam. Nem akartuk kioktatni a fiatalokat. Tisztelettel hallgattuk meg őket, és ezt tet-

Elvira Villagracia Peras Sienes, a szerző és Elgiva Shullai

ték ők is. Tanultunk tőlük, és azt mondták, ők is tölünk. Sok kérdés és sok válasz fogalmazódott meg bennem.

Egy kérdésre azonban semmiféle magyarázatot vagy választ nem találok. Hol, mikor és ki rontja el az ifjúságot? Vajon ez már genetikailag belénk ivódott a generációs viselkedési átörökléssel, és ahogy felnövünk, elfelejtjük fiatalkori álmainkat, fogadalmainkat a világ megváltoztatásáról, jobbá tételéről? Nem tudom. Ezek a fiatalok egy békésebb, jobb jövőt álmodnak maguknak. Ezek a fiatalok hiszik, hogy az ember jobbá tehető és általa a világ is. Amerikában a fiatalok sokat közmunkáznak. Része az iskolai oktatásnak a szervezett közmunka. Legtöbb iskolában kötelező. És teszik ezt ott, ahol az ember bajban van, és nemcsak otthon, Amerikában, hanem más országokban is.

Az ODFIE és a Gondviselés Segélyszervezet nagyon sok hasonló önkéntes munkát szervez. A mi fiataljaink ugyanilyen csodálatos, okos, felelősségteljes, békére és emberi jószágra vágyó fiatalok. Mikor és hol romlik el valami bennünk és vált másik irányt? A pénz, a többre és a még többre vágyás lenne az oka? Nem tudom...

Mit vittem Erdélyből erre a nagyon színes szemináriumra? Dióhéjban a történelmi múltunkat és a jelenünket. Nagyon dióhéjban, hiszen a mindig megcsodálható amerikai szervezésnek volt most egy nagy szépséghibája. Meghívtak minket három különböző kultúrából, a világ három különböző részéből, pár nappal az esemény előtt küldtek hét kérdést, amire kaptunk egy órát, és elfelejtették a moderátort. Ilyenkor az adott körülményből megpróbáljuk kihozni a lehető legjobbat. Azt hiszem, sikerült néhány fontos gondolatot elmondani. Először is azt, hogy amikor az etnikai és vallási felsőbbrendűség negatív hatásairól beszélek, akkor tudni kell, hogy az erdélyi magyarok nem migránsként élnek egy új, választott hazában, hanem az őseinktől örökölt, ezeréves történelmi múltú hazánkban élünk, kisebbségben.

Azt is sikerült elmondani, hogy nagyon patriarchális mentalitású világban élünk, de ezért nem lehet csak a férfi testvéreinket okolni. Mi, nők, anyák, asszonyok is felelősek vagyunk azért, hogy nem tekintenek egyenrangúnak a férfiak. Gyermekeink első nevelői mi, édesanyák vagyunk. Az első számú modell is mi vagyunk. Valahol valamit mi is elrontunk, vagy a példánkkal, vagy a neveléssel. A kettő nehezen elválasztható, hiszen a kisgyermekkorban beiródott minták elkísérnek életünk végéig. Mindaddig, amíg a döntéshozó csúcsvezetésben férfiak vannak többségben, addig nem is lesz más a mentalitás, mint férfiközpontú. És ez ebben a pillanatban nem is lehet másként. Hogy milyen lesz majd, ha a mérleg nyelve felénk, nők felé lendül, netalán a mérleg kiegyensúlyozódik, nem tudom. De merem remélni, hogy akkor a csúcsvezetésben sok nő helyet kap, és ez a békességet fogja garantálni a világban.

Mivel a szemináriumon az IWC és az UNOSZ képviselőjeként voltam jelen, beszéltem a két szervezet együttműködésének az eredményeiről. Ennek az együttműködésnek egyik nagy eredménye az elmúlt évben megjelent imakönyv, amelyet Ausztráliában, Indiában, Japánban, a Fülöp-szigeteken, Bolíviában, Kenyában, Hollandiában, Németországban, Finnországban, Lengyelországban, Franciaországban, a Cseh Köztársaságban, Svájcban, Kanadában, az Amerikai Egyesült Államokban a kezükbe vehetnek és olvashatnak az érdeklődők. Miért jó ez nekünk?

Egy

Mert így nemcsak a más kultúrában élő hittestvéreink gondolatait olvashatjuk itthon, a magunk csendjében, hanem a Magyar Unitárius Egyház asszonyainak a lelkülete is eljut a könyv által ezekben az országokban. Hírt adunk magunkról a világnak. Tudatjuk a világgal, hogy már négyszázötven éve létezik az unitárius vallás a nagy másság tengerében, Erdélyben.

Kettő

Mert a két szervezet együttműködésével bizonyosságot teszünk arról, hogy nemcsak kapni, hanem adni is szeretünk, és hogy a kevés nyelve az alázat, a szeretet, a megbecsülés és a hála. Az anyák napi gyűjtés nem túl nagy összeg, de a kevés nyelvét hozzátevése nagyban segíti a sokkal nehezebb sorban élő asszonyok munkáját. Indiában az asszonyok igyekeztek eljutni minden kicsi faluba, oda is, ahol a villanyáramot nem ismerik. Mentek felvilágosítani az asszonyokat, a fiatal lányokat, hogy miként védhetik meg magukat és gyermekeiket az erősebbek megalázó, kihasználó, embertelen viselkedésével szemben. És ebben a mun-

kában sok férfitestvérük is melljük állt és velük tartott. Az elmúlt évben az indiai nőtestvéreink ezen munkáját segítettük a begyűlt 900 dollárral. A jövőben az iskolákba is el szeretnének jutni, és rendszeres programként szeretnék bevezetni a család védelmét és ezen belül a nők és gyermekek nevelését és védelmét. Jó lenne, ha ezt is tudnánk majd támogatni.

Ebben az évben a Fülöp-szigeteken élő hittestvéreink munkáját segítettük a begyűlt 900 dollárral. Rebecca Sienes menyének, Elvie-nek New Yorkban adtuk át a pénzt az IWC vezetőségi tagjainak jelenlétében. Rebecca Sienes édesapja alapította az unitárius univerzalista egyházat a Fülöp-szigeteken. Tudni kell, hogy ott az államvallás katolikus. Az új vallás bevezetése miatt a Rebecca édesapját meggyilkolták, a házukat felgyújtották. Ennek ellenére lánya folytatta édesapja munkáját. Lelkésznő lett, és egy kis virágzó unitárius univerzalista gyülekezetet hozott létre Dumaguetében. A Fülöp-szigeteken a nők első számú feladata a gyermekek szülése és a háztartás. A nőknek semmijük nem volt a feladataikon kívül. És ez még most is sok helyen így van. Ha a férjük elküldte őket, nem volt hova menniük. A hegyi falvak élete kegyetlen. 2012-ben úttalan utakon mentünk, és amit ők ezeken a településeken háznak neveztek, arra nálunk sok esetben még a kunyhó szó is túlzás lenne. Az itt élő hittestvéreink programja a családtervezés terén való felvilágosítás, elsősorban azért, hogy a gyermekeknek jobb élete legyen. Ebben az évben ennek a programnak a megvalósítását segítettük. Ezekről pedig mind beszámoltunk. És jó érzés volt, hogy mi, erdélyiek a kevésből segíteni tudjuk a más országokban élő hittestvéreink munkáját.

A szeminárium egyik programja az ENSZ épületében zajlott. A meghívottak közül csak egyet emelek ki:

Elvira Villagracia Peras Sienes átveszi a szerzőtől az erdélyiek adományát

Ray Achesont, a Nők Nemzetközi Ligája a Békéért és Szabadságért (WILPF) *Elérni a kritikus akaratot* leszerelési programjának az igazgatóját, aki a fegyverkezésről beszélt. Szerinte egyik oldalon mindig a férfiak állnak, a másikon pedig a nők és a gyermekek. Az utóbbiak az ártatlan és kiszolgáltatott elszenvedői a háborúknak. Megkérdeztem, hogy a nők mennyire vannak jelen a fegyverkereskedésben. Azt mondta, hogy bizony több mint négy százalékban. Gyakorlatilag nincs jelentősége ennek a számadatnak, hiszen nagyon kicsi, mégis meglepődtem. Arra a válaszra vártam, hogy nincsenek jelen. Elszomorodtam.

A három nap nagyon színes programjának rövid összefoglalását Bruce Knottsnak, az esemény házigazdájának, az ENSZ unitárius univerzalista irodája vezetőjének szavaival zárom, aki Kofi Annant idézte: „Nem vagy soha túl fiatal a vezetéshez vagy túl öreg a tanuláshoz.”

Köszönöm, hogy ott lehettem.

Nőszövetségi köri gyűlés Vargyason

Május 11-én Vargyason zajlott a Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör nőszövetségeinek közgyűlése, amelyre 14 egyházközségből (Árkos, Barót, Brassó, Bölön, Datk, Felsőrákos, Kálnok, Kőkös, Nagyajta, Olthévíz, Sepsikőröspatak, Sepsiszentgyörgy, Szentivánlaborfalva és Vargyas) érkeztek a küldöttek. Az összesen hetvenöt személyt svédasztalos reggelivel fogadták a házigazda vargyasi nőszövetség tagjai a rájuk jellemző vendégszeretettel.

A zászlóanyák, sokan székelyruhában, felsorakoztak és bevonultak a templomba, ahol a gyülekezet már énekelte az unitárius indulót: így létrejött egy fennkölt hangulat, amely meghatározta az esemény jellegét. Miután megtörtént a szalagtűzés, a zászlókat, mint a nőszövetségek szimbólumait, elhelyezték

a karzatba jól látható helyre, hogy minden következő mozzanat ezen zászlók égisse alatt történjen. Középre elhelyezték a tavaly felavatott egyházköri zászlót.

Farkas Orsolya székelykeresztúri iskolalelkész, a házigazda község szülötte végezte az áhítatot. Így még inkább ráhangolódtunk arra, hogy a közgyűlés további mozzanatain azon a helyen történjenek, ahol már 200 éve tartanak istentiszteleteket. Aztán Bokor Ágnes köri jegyző megnyitotta a közgyűlést, majd köszöntőbeszédet mondtak: Dimény Csilla Júlia, az UNOSZ elnöke, Andorkó Rozália köri elnök, Török István, az egyházkör esperese, Demeter Zoltán felügyelő gondnok, Ilkei Árpád helyi lelkész, Szócs Dénes, Vargyas község alpolgármestere és Tóth Péter, az egyházközség gondnoka.

Andorkó Rozália elmondta, hogy a tizenhat nőszövetségben 330 nőszövetségi tag működik az önkéntesség jegyében, és ebből kifolyólag jó szívvel végzik

mindenhol a munkát a helybeli igények és szükségek szerint. A nőszövetségek mintha egy nemes versenyben lennének, senki sem akar lemaradni a másiktól. Mindenhol végzik a sokféle közmunkát, kézműveskednek, kézimunkáznak, hagyományokat őriznek, testvérkapcsolatokat ápolnak, részt vesznek az unitárius rendezvényeken, emellett többféle ökumenikus rendezvényük is van, fontos számukra a művelődés, élénk közösségi életet élnek, és hangsúlyt fektetnek a szociális életre, aminek egy részét az utóbbi időben karöltve végzik a Gondviselés Segélyszervezettel. Nőszövetségeink változó világunkban a fentiek szerint állnak helyt az egyházközségeinkben arra törekedve, amit Pál apostol tanított: „a testvérszeretemben legyetek egymás iránt gyengédek, a tiszteletadásban egymást megelőzők, a szolgálatkészségben fáradhatatlanok, a Lélekben buzgók: az Úrnak szolgáljatok” (Róm 12,10–11).

Ezt követően a nőszövetségek megbízottjai beszámoltak a „legekről”, vagyis az évi tevékenységükből kiemelték egyet, amely számukra a legérdekesebb, a legnagyobb, a legszámosabb, a legfigyelemreméltóbb, a legviccesebb vagy a legszomorúbb volt. Ezek a beszámolók a jelenlevőket új tevékenységekre ihlették. A mi körünkben már hat éve kiadunk minden közgyűlésre egy füzetet, amely magába foglalja minden nőszövetség éves tevékenységét. Az idén ezért a kiadványért Biró Annamária kőkösi tiszteletes asszony felelt, az eddigiekért pedig Tordai Melinda tiszteletes asszony. Köszönet nekik és az esperesi hivatalnak, amely anyagilag mindig támogatta a kiadványunkat.

Az istentiszteletet szintén Farkas Orsolya lelkész nő végezte, és beszédét a Példabeszédek 4,13-ra alapozta: „Minden féltett dolognál jobban őrizd meg szívedet, mert abból indul ki minden élet.” Köszönjük, hogy

a szolgálatvégző erre a nagyon fontos üzenetre hívta fel az alkalmi gyülekezet figyelmét, ezt az idézetet mint egy jelszót szívünkben hordozzuk.

A datki asszonyok, akik eddig templomukban őrizték a körli vándorabroszt, ünnepélyesen átadták azt a vargyasi asszonyoknak, akik nevében Ilkei Judit helybeli tiszteletes asszony megköszönte és kincsnek ne-

vezte ezt a szimbolikus tárgyat, amely a szószéket fogja egy éven át díszíteni. Aztán egy kedves mozzanat következett, amikor a tiszteletes asszony meglepetésszerűen felköszöntötte a jelenlevők közül a legidősebbet, a brassói Gász Irént, valamint a legfiatalabb résztvevőt, a baróti Molnár Imola lelkészt.

Ilkei Árpád lelkész hangulatosan bemutatta az egyházközség rövid történetét, felelevenítve a női vonatkozású vargyasi mondákat is. A monda szerint Attila hun király feleségét, Rika királynét a róla elnevezett erdőben temették el. A Csala tornyáról szóló

mondában egy eszes vénleány csapja be a hamuból és lisztből sült óriási kenyérral az ostromló tatárokat, a Rabsán utcáról szóló mondában a hős vargyasi vezér felesége, de a helybeli asszonyok is részt vesznek a tatárok elleni küzdelemben, Sírókút forrása a tatároktól leányát megmenekülni látó anya örömkönyeiről kapta nevét.

Tekintettel arra, hogy nemrég volt anyák napja, az egyházközségi dalárda és Varga Réka karnagy, fiacskájával együtt, valamint Szőke Renáta egy ilyen jellegű rövid műsorral köszöntötte a résztvevőket.

Macalik Ernő csíkkarcfalvi biológus volt az idén a meghívottunk, aki vetített képes előadást tartott *A gyógy- és fűszernövények helye az egészséges életmódban* címmel. Igazán ízes, fűszeres, illatos, helyenként humoros előadásban volt részünk, amely ismereteinket bővítette vagy megerősítette.

Közgyűlésünk fontos mozzanata a tisztújítás volt. A következő ciklusra a közgyűlés megtartotta a körli nőszövetség régi vezetőségét: Andorkó Rozália körli elnök, Tordai Melinda alelnök, Bokor Ágnes jegyző, Vánca Csilla póttag, akik tehetségük szerint a közönségért fognak ezután is tenni.

Ismerve a nőszövetségek tevékenységét, a vezetőség előző ciklusban végzett munkáját, ideillő az UNOSZ elnök asszonyának gondolata: az élet rövid, és csak a jó élményekre kell összpontosítani. Ezt erősítik Szent Ferenc szavai is: „amikor jóságot oltunk az eliramló időbe, éljük, szolgáljuk az örök életet”.

ANDORKÓ ROZÁLIA

Küküllő körüi nőszövetségi közgyűlés

A nőszövetségek életében jelentős esemény az évi közgyűlés. A magyarsárosi nőszövetség volt a házigazdája 2019-ben a Küküllő körüi konferenciának. Nagy várakozással tekintettünk a rendezvény megszervezése elé. Örömmel vártuk április 27-ét, ugyanis egyházközségünkben a külső és belső javítás befejeztével készen álltunk a vendégek fogadására.

A találkozás ismerős arcokkal, valamint új tagokkal felemelő volt. Áldott lehetőség, hogy imádságainkban megerősítsük Istennel való kapcsolatunkat. Hitünk megtart, bizóvá, erőssé tesz.

Az érkező vendégeket a szeretetothonban terített asztalok várták. Egyéni beszélgetések, ismerkedések tették hangossá a kellemes tavaszi reggelt.

9 órakor 116 személy helyezkedett el a tágas templomunkban. Szentgyörgyi Sándor esperes új zászlót avatott a désfalvi nőszövetségnek. A zászlók és a szálvirág az összetartozás jelképe. A zászlók elhelyezése után a helyi lelkész áhítatot tartott.

A nőszövetségi közgyűlést Márkos-Mátyás E. Zita körüi elnök vezette le. Bejelentette, hogy a 13 egyházközségből 11 jelen van. Ismertette a napirendi pontokat, amelyeket meg is szavazott a közgyűlés. Ezt követően a dicsőszentmártoni elnökön átadta Jenei Ildikó helyi nőszövetségi elnöknek egyévi megőrzésre a körüi vándorabroszt, amely méltó helyet kapott a szószéken.

A körüi esperese beszédében megosztotta gondolatait a Bibliában szereplő nőkről.

Miután Márkos-Mátyás E. Zita felolvasta Dimény Csilla UNOSZ-elnök üdvözlő szavait, a nőszövetségek évi beszámolóit, illetve Csiki Klára pénztáros alapos beszámolóját hallhattuk.

A közgyűlés ezek után megválasztotta az új vezetőséget, amelynek tagjai: Jenei Ildikó és Szász Tünde társelnökök, Szilágyi Erzsébet jegyző, Csiki Klára pénztáros, Fülöp Ilona és Molnár Mária UNOSZ-választmányi tagok.

A jövő évi közgyűlésnek Ádamos ad majd helyet. Jenei Ildikó megköszönte az elnökön munkáját, és Isten áldását kérte életére és családjá életére.

Szünetben a vendégek megtekinthették a Bandi Dezső-falumúzeumot, amely a régi kántori lakban van ízlésesen berendezve helyi szöttekkel, varrottással, régi használati tárgyakkal. Vezetői Tóth Gyula és Katalin tanítónő házaspár. Szünet után istentiszteletre vonultunk be. A szószéki szolgálatot Liker Henrietta székelykeresztúri gyakorló segédlelkész végezte, az énekvezér Dezső Margit Hajnalka volt Magyarsárosról. A helyi énekvezér irányításával a vallásórás gyermekek színes műsorral örvendeztették meg a hallgatóságot. Folytatásként Tóth Csilla, a falu szülötte előadta Reynaldo Hahn *A Chlois* és Bach/Gounod *Ave Maria* zeneműveit.

Befejezésként Tóth Katalin *A hit Isten ajándéka* címmel tartott előadást.

Úgy érezzük, hogy sikeres rendezvény volt.

Hálát adunk Istenünknek, hogy megértük e szép napot, betelve gondviselő szeretetével.

UDVARI MARGIT

IFJÚSÁGI OLDAL

Mamutpoli, azaz gazdálkodj egyletesen!

• Április 25–28. között huszonhét lelkes fiatal három útvonalon járta körbe Erdély unitárius településeit, és látogatta meg az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egyesület Mamut körútja alkalmával a fiókegyletekként működő ifjúsági csoportokat. Az egyleti tevékenység kerete ebben az évben egy társasjáték volt, melynek neve **Mamutpoli, azaz gazdálkodj egyletesen!** A játékot 57 együletben játszottuk le közel 450 fiatallal. Minden helyszínen egy kicsikét másképp, de nem azért, mert „amennyi család, annyi szabály”, ami a társasjátékokat illeti, hanem azért, mert szabályait mi formáltuk, mi alkottuk. Rólunk, a résztvevőkről szolt.

Kedves Olvasó! Az alábbiakban a játékot mutatjuk be, annak mindenféle „előírásával”. Figyelem: a játék lendületet ad és jókedvűséget okoz, túlzott gyakorlása esetén egyletfüggőséget!

Játékosok száma: 27 Mamutas és 57 egyület jókedvű tagjai.

Időtartama: 4 nap, 114 egyletes óra.

Célja: Megmutatni a játékosoknak, hogy a közös munka úgy tud lendületes lenni, ha humorral és jókedvvel vesszük az akadályokat. Ugyanakkor csapatmunkára, közös gondolkodásra igyekszik bátorítani a résztvevőket. Tanítja, hogy a kevesebb néha több, és a kitartás, a megálmodott célok megvalósításába vetett hitünk tesz erőssé. Bizalomra sarkall, arra, hogy bátran merjük egymásra bízni magunkat.

Üzenete: Nem az a nyertes, aki mindent jelesre teljesít, hanem az, aki át meri élni a pillanatot, vállalva a kudarc, a bukás lehetőségét is.

Következnek a szabályok, tippek a játékhoz. Személyesen. Tapasztalatból. Ez tehát nem recept, csupán iránytű. Megfogalmazói olyan fiatalok, akik megjárták a Mamutat, és erős élményekkel, mély belső bizonyosságokkal gazdagodtak.

„A Mamutpoli az a társasjáték, amelyben nem esel ki a játékból, senki nem veszít a végén, és mindenki játszhat benne. Ezt a játékot az egyletesekkel készítettük kifejezetten egyleteseknek. Minden egyletnél nagyon jókat játszottunk, rengeteget neveltünk, ami nagyban hozzájárult ahhoz, hogy mi, *Mamutazók* összekovácsolódjunk, és hogy az adott egylet egyletese is közvetlenebbek legyenek egymással. A transzpiban eltöltött idő is hihetetlenül jó volt, nem számított, hogy épp Zámbo Jimmyt vagy Ariana Grandét hallgattunk, mindenki jókedvűen énekelt, bármi is volt az adott szám. Nem érdekelt, hogy épp gyalogolunk Vargyas felé az 50 fokos melegben, vagy hogy meg kell idézzük József Attila szellemét, mi mindvégig jól éreztük magunkat, és siettük a következő egylethez. Ami tehát a legfontosabb: a játékban érezzük jól magunkat!” (Vetési Eszter)

„Ez a játék nem arra törekszik, hogy győzzünk vagy veszítsünk, hanem arra tanít minket, hogy mindennek a lényege az együttműködés, amelyet mind a fiókegyletek, mind mi, a *Mamutasok* átéltünk, mert azzal, hogy elindultunk erre az útra, vállaltuk a felelősséget egymásért és az egymással való együttműködést.” (Józsa Eszter)

„Ahhoz, hogy a Mamutpoli jól működjön, az kell, hogy a szervezők, vagyis a *Mamutasok* legyenek mind-mind egy húron. Voltak helyek, ahol egy játékvezető nem volt ereje teljében, de olyankor rögtön, szó nélkül két másik vette át a helyét, és folytatta az elkezdett. Szóval nem volt szükség szavakra, sőt arra sem, hogy tekintettel sugalljunk egymásnak dolgokat. Egyszerűen annyira egyek voltunk, hogy csak ránéztünk társunkra és értettük azt, hogy mi van vele. Ez pedig annak köszönhető, hogy nem a rendezvény miatt gyűltünk össze és alkottunk csapatot előtte egy nappal, hanem azért, mert mi hosszú évek óta mindent együtt csinálunk: együtt szervezünk, együtt kirándulunk, együtt tanulunk és együtt lakunk. Ezek pedig annyira összekovácsolnak, hogy megértjük egymást szavak és tekintetek nélkül, csupán a rezdülésekből. De ezzel nem csak mi, *Mamutasok* vagyunk így, hanem az egyleteknél is ezt tapasztaltuk. Ezek vagyunk mi, a család: az ODFIE.” (Nagy Norbert)

„Szerintem leginkább azért volt akkora összhang a *Mamutasok* között, és tudott ezáltal sikeres a lenni Mamutpoli is, mert az ODFIE-ben az emberek felszabadultak, nem érzik magukat feszélyezve. Meg merik mutatni a valódi énjüket, és embertársaik feltétel nélkül el-

fogadják őket. Ezért olyan az ODFIE, mint egy nagy család. Itt nincsenek álarcok. Ez a játék legfontosabb szabálya.” (Mihály Boróka)

„Fontos az, hogy ebben a játékban értékeljük egymás jelenlétét: figyeljünk egymásra, hallgassuk meg egymás szavakba öntött gondolatait, és tartsuk tiszteletben véleményét.” (Ilkei Árpád)

„A Mamutpoli azért volt annyira sikeres, mert minden *Mamutas* jókedvvel érkezett az egyletesekhez, és átadtuk a jókedvet és nyitottságot, amelytől mindenki nyitott lett a játékra.” (Molnár Sára)

„Szerintem többek között a sok utazás is hozzásegített a jó hangulathoz. A buszban eltöltött idő során jobban megismertük egymást, és ezáltal kialakult egy összhang is köztünk.” (Egyedfi Tamás)

„Ha a Mamutpolira gondolkodok, akkor az első gondolat, ami eszembe jut, hogy a játékot elengedhetetlen a következő gondolattal indítani: *lehetnél boldog még, amilyen még nem voltál, sosincs késő, te csak lépj, és várj. Figyelj, itt lélekkel kell játszani, szeretettel, jó kedvvel.* Játék közben időnként engedni, hogy a csend lépjen, és szeretetre hívjon, hogy ráébresszen: Isten-gyermeki mivoltunk feljogosít arra, hogy gyűlölet, harag, rossz érzés helyett tekintetünkkel szeretetet árásszunk. Aztán merni hangosnak, zajosnak lenni és jó kedvünkkel világgá kürtölni: lehetünk még boldogabbak. Azt hiszem, *kevés minden szó ahhoz, hogy megkérdezzem, emlékszel-e még, milyen, amikor érkezik a kicsi kocsi a sumé-suméval, a dírlidával.* Azt hiszem, kevés minden szó ahhoz, hogy elmondjam, mit érzek, amikor nem *suttyóskodom, hanem jó, jó, jó, szép a lét, mert a világ a miénk.* Hívlak hát, hogy játssz lélekkel, játssz, csak egy dallam kell... Vagy ahogyan Alpár mondaná: *Mert tesók vagyunk, nem?*” (Magyari Zita)

Kedves Olvasó, nem maradt más hátra, mint hogy megkérdezzük, *a játszótársunk, mondd akarsz-e lenni?* Akarsz-e aktív résztvevője lenni egy ilyen játéknak, csak úgy, s azért is, hogy boldog légy...?

A MAMUTAS CSAPAT

	Tersánszky regénye	Őt is szólítják	Becézett Zoltán	Ellop	Rag, a -ról párja	Kis rágcáló	Zambia fővárosa	Maros megyei autójel	Az energia jele	Téli sport, régiesen	Gazdasági társaságok vizsgálója	Őn vegyjele	Lopakodik	Közmunka	Tersánszky novellája
Tersánszky regénye															
Az állattan szakembere									Vegyí anyag						
Bőr cserzése								Orosz vadászgép				Kiállítás az arénában			
Orosz félsziget					Tevő			Magyar magazin		Déli-gyümölcs					
Kicsinyítő képző			Tova			Kis darabot kivesz				Angol fiúnev				Kupak széle!	
Összeszorított kéz			Boldogság			Az egyik nem			Jegyzetel			Genti sportklub		Maros megyei falu	
Ütlegel				Magunk			Vendéglői „ember”		Becézett Irén			Kislányok játéka			Newton
Izmos egyén (két szó)				Szilágy megyei RMDSZ-szenátor			Török méltóság volt			Heves megyei falu					Móricz murija
Település Veszprém megyében						Nagy zivatar				Lakás része					
Milliliter			Textília-darab						Marokkói város						
Spanyol autójel		Tette, régiesen ... csárdás, zenemű	Jerry ellenele				Szül az állat		Alsó végtag						
Dehogysis!							A magyarok ősanija								
						Kerékpár alkatrésze									
Árpád apja						Dán fizikus volt									
Ócskaság				Petőfi apója				Bőr vegyjele							Kerti növény
Az Etna közepé!				Kiló				Vörösés-barna							
Teniszező sportszere			Megfelelő (jiddis)						Tonna						
..., ifjúság, az író novelláskötete				Előd					A föld felé						
				Árnyékban ülő											
				Észak											

50 éve, 1969. június 12-én hunyt el Budapesten Tersánszky Józsi Jenő magyar író. (Nagybányán született 1888-ban.)

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal), Bíró Sára (híroldal), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Liker Henrietta, Szombafalvi Etelka (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella
Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9. tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927

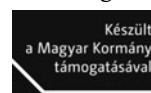
kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0264 596 478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Barangoló Isten országában

Kedves Barangolók!

Szuper hónap áll előttetek, ugyanis kikapjátok a jól megérdemelt vakációt. No, de mit kell tudni egy hosszú, forró nyár előtt? Elsősorban a legfőbb tennivaló, amelyet javasolni szeretnék számotokra, az az, hogy a céltudatos, rendszerességet követelő iskolaközi énetek ne hagyjon el benneteket nyáron sem.

A tervezés öröme buzdítalak, mégpedig a nyaratok megtervezésére. Gondolkodjatok el, és írjátok vagy rajzoljátok le, miket szeretnétek a nyáron játszani, elolvasni, festeni vagy barkácsolni. Ha megvagytok, ragasszátok ki e listát valahova, ahol szem előtt van számotokra, és foghattok máris neki teljesíteni egy-egy rég dédelgetett, örömet okozó vágyatokat. Kívánom, hogy csupa vidámság, szép dalok, mosolyok és hőségben hűsítő fagyaltok várjanak rátok!

Feladat:

Keresd meg a következő szavakat függőleges vagy vízszintes irányban:

- Jézus
- pünkösöd
- Péter
- zúgás
- apostol
- háromezer
- Szentlélek

F	T	H	W	T	S	L	E	G	P	A
G	Y	Á	D	A	Z	Ú	G	Á	S	P
O	H	R	H	É	E	A	E	L	U	A
K	J	O	U	P	N	U	B	L	Z	P
p	E	M	T	U	T	J	X	T	É	O
É	V	E	F	R	L	F	Q	I	J	S
T	Q	Z	E	T	É	O	T	C	E	T
E	O	E	T	Y	L	C	W	O	P	O
R	K	R	S	H	E	B	K	N	K	L
V	M	P	Ü	N	K	Ö	S	D	Z	O
N	E	T	G	H	Z	D	M	C	E	W

Feladat:

Vágjátok ki a megadott formákat, és a piros téglalapra ragasztva máris kész lesz a pünkösöd ünnepét felidéző könyvjelzőtök!

Nyári táborozási lehetőségek

Magyar Unitárius Egyház 2019. évi egyetemes nyári táborai

8-11 évesek, júl. 2-7.

VÁRFALVI GYERMEKTÁBOR

12-14 évesek, júl. 8-14.

VÁRFALVI IFJÚSÁGI TÁBOR

Idén konfirmáltak, júl. 15-21.

KONFIRMANDUSOK MOZGÓTÁBORA

Autóbuszos kirándulás és helyi tevékenységek
hitmélyítő, élményteli váltakozása.

15+ évesek, júl. 29. – aug. 4.

„VIA UNITARIANA” GYALOGLÓTÁBOR

Hagymás-hegység, Gyimesek

15-18 évesek, szept. 3-7.

KÉP

Középiskolások Életmód és Pályaválasztási
Tábora, Kolozsvár

A legendássá vált táborokat
a Magyar Unitárius Egyház támogatja,
ezért az egyéni hozzájárulás
személyenként csak 200 lej,
a Konfirmandusok Mozgótábora 300
lej, míg a KÉP tábor 150 lej.

Mindenik esetben

50 lejt vissza nem térítendő foglalási
előlegként a lelkészhez vagy alulírottához,
a másik felét a táborba érkezéskor kell
befizetni.

Felvétel a helyek beteltéig jelentkezés
sorrendjében történik.

A szállításról a szülők / egyházközségek
gondoskodnak.

A táborokban a nevelés, szórakozás,
kreativitás, mozgás és vallásos élmény
egyensúlyára törekszünk.

Jelentkezni

a helyi lelkésznel vagy
Czire Szabolcs előadó-tanácsosnál:

0740-293942;

cziresza@yahoo.com

www.unitarius.org

Andorkó Rozália, Háromszék-Felsőfehér körű nőszövetségi elnök (Vargyas), **Bálint Benczédi Ferenc** püspök (Kolozsvár), **Demeter Sándor Lóránd** lelkész (Székelyderzs), **Kelemen Éva** tanár (Oklánd), **Kelemen Levente** lelkész (Oklánd), **Lőrinczi-Simó Orsolya**, a Gondviselés Segélyszervezet munkatársa (Székelykeresztúr), **Molnár Imola** lelkész (Barót), **Nagy Gizella**, az UNOSZ alelnöke (Marosvásárhely), **Rácz Mária** vallástanárnő (Kolozsvár), **Sárkány Karola Dorottya** egyetemi hallgató (Kolozsvár), **Sipos Mónika Rebeka** lelkész (Nagymedesér), **Udvari Margit** ny. tanár (Magyarsáros)